

ZEMĚDĚLSKÁ PŮDOHOSPODÁRSKA ŠKOLA

7

březen 2013
75. ročník

Poradca podnikateľa

Uplatnění e-learningu
na střední škole

„O nejlepší bratislavský rožok”

Od věku sloužím člověku

Partnerství
škol

Soutěž
Tesař 2013

Časně jarní

Informace o vzdělávání, poradenství a rozvoji venkova
Informácie o vzdelávaní, poradenstve a rozvoji vidieka

NEJLEPŠÍ ŽÁCI V OBORU TESAŘ JSOU Z JAROMĚŘE str. 9

„O NAJLEPŠÍ BRATISLAVSKÝ ROŽOK“ str. 11

ZAPOMÍNAT SE NEMÁ...

„... Kéž by všem znělo v uších moudré slovo Ciceronovo: Jaký větší a lepší dar můžeme věnovati vlasti, než jestliže vyučujeme a vzděláváme mládež, zvláště za těchto mravů a časů, kdy upadla tak, že je potřeba pomoci všech, aby byla držena na uzdě a krocena. A onen zlatý výrok Platonův, spíše známý, než doposud zachovávaný, že státy budou šťastny teprve potom, až je budou řídit učení, nebo až tu, kdo vládne, budou se snažit, aby se stali učenými a moudrými...“

Z „napomenutí“ Jana Amose Komenského

Dne 28. března slavíme Den učitelů, a proto především jim jako poděkování předkládáme slova J. A. Komenského. Je obdivuhodné, jak jsou stále – i po čtyřech stoletích – platná.

V loňském roce jsme si v březnovém čísle Zemědělské školy připomněli významné výročí – 420 let od narození tohoto pedagoga, filozofa, spisovatele, teologa. V letošním březnovém čísle chceme připomenout výročí jiných významných osobností, na které by naše zemědělské školství nemělo zapomenout.

Libuše Březinová

Poslední lednový den jsme se rozloučili s paní doc. Ing. Libuší Březinovou, CSc. – v letošním červenci by se dožila 90 let. Její životní pouť byla už od kolébky spjata se zemědělstvím a celý život pak se zemědělským školstvím a zemědělským vzděláváním. Od nepaměti byla i pečlivou čtenářkou Zemědělské školy, stejně tak jako její sestra Světluška Březinová (absolventka slavné krčské zahradnické školy v Praze).

Paní Libuše se narodila v Domažlicích v rodině ředitele hájenské školy. Po maturitě nastoupila jako hospodářská praktička na velkostatek Kout na Šumavě, vysokoškolské vzdělání získala na ČVUT v Praze, na fakultě zemědělského a lesnického inženýrství. Prvním jejím učitelským působištěm byla zemědělská škola v Rouchovanech, poté v Uničově. V roce 1949 absolvovala Státní pedagogický seminář pro kandidáty učitelství škol zemědělských v Praze a začala pracovat jako správce školního statku na rolnické škole v Humpolci. Po ročním působení přešla na Vyšší rolnickou školu v Březnici a po dvou letech přestoupila na Státní pedagogický seminář pro kandidáty učitelství škol zemědělských v Liblici u Českého Brodu, kde zastávala funkci odborné asistentky. V letech 1954 až 1957 působila na Ministerstvu zemědělství a výživy ČSSR ve funkci inspektora pro odborné školení. Na dva roky se jí stala domovskou školou i Střední zemědělská technická škola v Oravském Podzámku, po té SZTŠ v Rakovníku.

Nejenom na rakovnické období vzpomíná její kolega Ing. František Svoboda: „Její vzácný dar byla skromnost, pracovitost, a obětavost pro studenty; vychovala řadu dnešních zemědělských odborníků a učitelů zemědělských škol. Napsala množství odborných učebnic, ale její největší láskou byli koně (sepsala vědeckou práci o Starokladrubsčím koni). Svoji dlouholetou pedagogickou dráhu zakončila na katedře pedagogiky v Malé Chuchli – dnes Institutu vzdělávání a poradenství ČZU Praha.“

Paní docentka Březinová pocházela z významné (už čtvrté) kantorské generace rodu Březinů, byla vnučkou velké osobnos-

ti zemědělského školství – ředitele humpolecké školy (v letech 1911–1934) Otakara Březiny.

Edvard Reich

Když se posuneme o kousek dál do minulosti, můžeme si připomenout jinou mimořádnou osobnost v historii našeho zemědělství.

Dr. Edvard Reich, jak píše Ing. Josef Rozman, patří mezi ty jedinečné průkopníky zemědělského pokroku, jehož odkaz zůstává dodnes živý, inspirativní. Nic na tom nemění, že nás od jeho skonu dělí desítky let, nic na tom nemění ani to, že jeho velké dílo nebylo připomínáno.

Narodil se 17. března 1885 a jeho život byl tragicky ukončen před 70 lety, 24. května 1943. Absolvoval dvouletou Rolnicko-chmelařskou školu na Klášterním Hradisku u Olomouce, pokračoval na Střední hospodářské škole v Přerově (po celou dobu studia byl ve třídě nejlepším – primusem). Další vzdělání získal na Akademii v Táboře a na zemědělském odboru ČVŠT v Praze. Působil na hospodářské škole v Olomouci, po rozpadu monarchie pracuje dvacet let v čele zemědělského školství a osvěty – stává se „odborovým radou v ministerstvu zemědělství“, po té je činný v zemědělském výzkumu a poradenství. Od mládí byl „zapřažen do odpovědné práce novinářské“, pracoval i badatelsky, svou mimořádnou organizační aktivitu a dovednost uplatnil jako spoluzakladatel Československé akademie zemědělské v r. 1924. Připomeňme si fragmenty z jeho odkazu.

„Dobří, charakterní lidé, uvědoměli si státní občané, a při tom vynikající zemědělští odborníci, toť musí býti cíl všech škol hospodářských, lesnických, zahradnických i speciálních... Uznáváme, že nemůžeme postupovati překotně, chtít vše najednou, neboť každá reforma, která chce změnit povahu a názory lidí, jejich návyky a zvyté formy, posvěcené tradicí, musí počítati s určitým konservatismem, pohodlím, ale také i neochotou a odporem proti novotám i sebelepším a připravena býti na obtíže. Proto jest lépe postupovati strážlivě dle určitého plánu tempem třeba volnějším, jen když se bezpečně přijde ke konečnému výsledku...“ (1921)

„Kdybychom neměli vzdělaných zemědělců, selhávaly by všechny ostatní prostředky sebenákladnější, jimiž chceme zemědělství povznést...“ (1928)

„S armádou absolventů reprezentují zemědělské školy velikou duchovní a mravní sílu, která za pomoci zemědělské praxe, úradů atd. ve svých oblastech může vykonati veliké dílo hospodářské obrody“ (1931).

„Dáváme přednost svobodné, avšak ukázněné činnosti, ideálem jest nám Komenského škola činná s nejnázornějším vyučováním, s učitelstvem vzdělaným a dobře připraveným, jehož práce se opírá o nejlepší učebnice a pomůcky, o vhodné objekty praktické, při čemž rozbled a názor žactva se dále rozšiřuje a doplňuje různými exkursemi...“ (1937)

„Zkrášlení života na venkově musí mít základy mravní a nesmí se projevovati pouze v zevnějšku. Pěkné domy, lepší bydlení, zahrada a květiny by nepostačily, nebudeme-li dbáti o lepšího člověka, o lepší rodinu, zdravou a rozumně vychovávanou mládež...“ (1937)

Rozloučení s Ing. Jiřím Bílkem

Dne 14. února jsme se naposledy rozloučili s panem Ing. Jiřím Bílkem, naším dlouholetým kolegou, pedagogem a ředitelem Vyšší odborné školy a Střední odborné školy v Březnici, který nás navždy opustil dne 6. února 2013 ve věku 66 let.

Pan Jiří Bílek působil na škole po dobu 28 let, nejprve od roku 1980 jako pedagog – zemědělský odborník a od roku 1992 zastával funkci ředitele školy až do odchodu do důchodu v říjnu 2008. Za dvanáct let pedagogického působení vychoval značné množství výborných zemědělských odborníků. Miloval své povolání, rád komunikoval s mladými lidmi, věnoval jim spoustu svého volného času a vštěpoval jim lásku k přírodě i k myslivosti.

Funkci ředitele školy zastával po dobu 16 let. Zasloužil se nejen o rozvoj tradice zemědělského školství v Březnici, ale také o existenci a budoucnost i dobré fungování školy v období optimalizace, kdy docházelo k rušení školních statků a zemědělských podniků. Jeho zásluhou prošla škola obdobím mimořádného rozvoje, transformace a modernizace a stala se tak významnou vzdělávací institucí ve Středočeském kraji. Koncepce školy, původně zemědělská škola s výhradně zemědělskými obory, se za jeho působení rozšířila o další studijní programy, nejdříve o rodinnou školu a později o sociální činnost a výpočetní techniku. Od září 1996 bylo povoleno zřízení Vyšší odborné školy se zaměřením na obchodování se zemědělsko-potravinářskými komoditami. O čtyři roky později došlo ke změně názvu na Vyšší odbornou školu a střední odbornou školu. V roce 2008 byl na vyšší odborné škole akreditován nový obor Sociálně-správní činnost.

Pan ředitel Bílek byl oblíben jak mezi studenty, tak i mezi svými spolupracovníky. Každý z kolegů oceňoval jeho klid, rozvahu a zodpovědnost. Mnozí využívali jeho pomoci a rad. Pro každého měl dveře otevřené, vždy uměl poradit a pomoci. Během těch dvaceti osmi let, co působil na naší škole, si jej pamatujeme jako pevného, charakterního a pracovitého člověka. Věděli jsme, že za jeho činy stojí jediné přání. Nasadit své síly ku prospěchu všech a především k rozvoji školy.

Vzpomínka na Ing. Miroslava Mertena

Pan Ing Miroslav Merten působil od roku 1969 v různých funkcích na Oborovém podniku, posléze Státním podniku, Státního rybářství v Českých Budějovicích. Postupně se vypracoval až do pozice odborného ředitele výrobního úseku.

V létě roku 1990 nastoupil do Vodňan, do funkce ředitele Střední rybářské školy, kterou sám vystudoval. V této pozici mohl naplno využít své zkušenosti při výchově nové generace rybářů. Byl nejen odborníkem a kvalitním pedagogem, ale především schopným manažerem. Dokázal obstarat prostředky a školu průběžně modernizoval tak, že je dnes uznávanou moderní vzdělávací institucí. Obnovil funkci správce školního pokusnictví a tento objekt se stal chloubou školy. Zasloužil se o vznik Vyšší odborné školy, vydávání odborných učebnic, rozšíření kapacity domova mládeže, vznik nové specializace Vodní stavby, moderní vybavení učeben a laboratoří a o mnoho dalšího. Byl neúnavným propagátorem udržování stavovské cti, nošení rybářských stejnokrojů a hrdosti na zvolený obor i na svou školu. Ve svém okolí byl znám jako člověk náročný, pracovitý, cílevědomý, zodpovědný. Nejvíce náročný byl však sám na sebe, ostatním byl dobrým příkladem a vždy je motivoval ke kvalitní práci.

Jeho působení výrazně přesáhlo půdu rybářské školy. Byl mu propůjčen titul čestného občana města Vodňan. Byl nositelem celé řady rezortních ocenění a vyznamenání. Nejvíce si však cenil zlaté Jánského plakety a Zlatého kříže, ocenění získaných za 80 bezplatných odběrů krve.

V roce 2010 odešel z funkce ředitele školy. Ve škole však dál působil jako odborný učitel, bylo vidět, že učí s velkou chutí a měl radost, že si konečně může udělat více času na svou rodinu a koníčky, zejména cestování a fotografování. Stihl ještě napsat učebnici Zpracování ryb, která byla vydána na sklonku loňského roku. Odešel však nepatříčně brzy, zemřel 12. února 2013 ve věku 67 let.

UPLATNĚNÍ E-LEARNINGU NA STŘEDNÍ ŠKOLE

Pokud jste někdy přemýšleli o tom, jakým způsobem komunikovat elektronicky s vašimi žáky, pak pravděpodobně víte, že kromě tradičního e-mailu a zapojení sociálních sítí existuje mnoho dalších dostupných možností. Jednou z nich je využití některého systému pro řízení výuky (LMS – learning management system).

Přestože by se mohlo zdát, že e-learning jako způsob vzdělávání „na dálku“ není příliš vhodný pro prostředí střední školy, může zavedení a uplatnění některých prvků e-learningu přinést učitelům i žákům pozitivní prvky, které stojí za vyzkoušení. **Dnešní žáci jsou zvyklí používat nejrozličnější prostředky elektronické komunikace** a proto je jim prostředí e-learningu velmi blízké.

Označení e-learning se používá v mnoha souvislostech a situacích spojených se vzděláváním pomocí digitálních technologií. S trochou nadsázky lze říci, že s tímto způsobem učení se setkává každý, kdo používá internet k získávání informací a k nějakému způsobu sebevzdělávání. Na svém druhém pólu se za e-learning označuje velmi **propracovaný a řízený vzdělávací proces s jasně definovanými vzdělávacími cíli, který využívá nejrozličnějších prostředků elektronické komunikace a další nástroje internetu pro vzdělávání**. V prostředí střední školy je možné velmi úspěšně využít některých prvků, které informační a komunikační technologie nabízejí a využít e-learning jako doplněk tradičních vzdělávacích postupů.

Co všechno může přinést využití prvků e-learningu střední škole? Zprostředkování informací prostřednictvím digitálních technologií je velkou většinou žáků vnímáno pozitivně, protože se jedná o způsob, na který jsou zvyklí a denně ho sami používají. Zdá se, že návrat klasických papírových učebnic do školy v plné míře již nebude možný z více důvodů. Funkci učebnic mohou v blízké budoucnosti částečně zastoupit tablety, tečky a mobilní zařízení a **digitální učební materiály** je mohou alespoň částečně nahradit, pokud jsou dostupné a uspořádané v nějakém (např. e-learningovém) systému. Velmi zajímavou možností e-learningu je **okamžitá zpětná vazba**, kterou může pro danou oblast učiva získat každý žák např. formou cvičných testů. E-learning na střední škole nemůže být zamýšlen jako hlavní forma komunikace se žáky, protože denní kontakt učitele a žáků je nezastupitelný. Přesto mohou prvky e-learningu najít své využití v situacích např. dlouhodobě nemocných žáků jako vhodná forma kontaktu se školou.

Moodle [múdl] je software pro tvorbu výukových materiálů a elektronických kurzů, který je dostupný zdarma na adrese <http://www.moodle.org>. Byl vyvinut proto, aby konkuroval drahým komerčním softwarovým řešením, která pro běžné školy nejsou dostupná. Jedná se o neustále se vyvíjející pro-

jekt, který na základě sociálně konstruktivistického přístupu k vzdělávání preferuje činnost a spolupráci účastníků. **Moodle je vhodný pro plně distanční internetovou výuku i jako doplněk kontaktní výuky**. Moodle má jednoduché, efektivní, široce kompatibilní, technicky nenáročné a intuitivní uživatelské rozhraní. Modularita umožňuje uživateli používat vždy jen to, co potřebuje. Moodle je plně přeložen do českého jazyka, přitom umožňuje vytvářet obsah v několika jazykových mutacích a s uživatelem komunikuje v jazyce, který si zvolí. Komunita českých uživatelů na <http://www.moodle.cz> poskytuje užitečné rady a zkušenosti v několika diskuzních skupinách. Spolehlivost prokazuje Moodle na mnoha instalacích. Na jednom serveru bývá zaregistrováno až několik desítek tisíc uživatelů. Moodle je používán na všech úrovních vzdělávání (základní, střední a vysoké školy) i jako podpora celoživotního vzdělávání (údaje o počtu registrovaných instalací v ČR jsou na <https://moodle.org/sites/>).

Základní jednotkou Moodle je kurz, který má podobné postavení jako předmět v systému vyučování. Kurz je relativně samostatný, ale více kurzů může tvořit spojený celek (metakurz). Kurzy lze shlukovat do skupin (kategorií) a vytvářet tak přirozeně hierarchickou strukturu. **Kurz může být uspořádán tematicky nebo v týdenních blocích** s jasným datem začátku a konce, kde jsou v každém týdnu naplánovány jednotlivé činnosti žáků. V tematickém uspořádání nejsou témata vázána žádným časovým určením, proto je tematické uspořádání vhodné pro většinu kurzů - předmětů. Vzhled kurzu lze individuálně upravit.

Moodle umožňuje vkládat do kurzu **studijní materiály**, které z hlediska studujícího vyžadují pouze pasivní přístup. Studijní materiály zprostředkují žákům určitý vzdělávací obsah. Moodle umožňuje vložit do kurzu téměř **jakoukoliv elektronickou formu studijního materiálu** (textový soubor, prezentace, webová stránka, odkaz na externí webovou stránku apod. včetně všech druhů multimédií).

Skupina činností zaměřených částí kurzu umožňuje interakci mezi učitelem a žáky nebo případně mezi žáky navzájem. Velmi významná je možnost **předávání zpětné vazby** žákům o zvládnutí učiva učitelem nebo podle předem nastavených parametrů. Učitel může připravit pro žáky ankety, diskuzní fóra, chatovací místnosti, úkoly a další. **Moodle disponuje velmi propracovaným testovým modulem**, který umožňuje vytvářet všechny druhy testových položek a kombinovat je do různých testů.

V posledních verzích Moodle se objevila možnost nastavit pro průchod kurzem (předmětem) různé podmínky. Podmín-

ky pro průchod kurzem mohou být vázány navzájem. Např. žák může postoupit k další aktivitě teprve tehdy, když dosáhne určitého výsledku v testu.

Studijní **aktivita všech žáků v kurzu je nepřetržitě monitorována** a ji učitel může v případě potřeby sledovat a analyzovat. V Moodle je uplatněn za všech okolností **princip neanonymního přístupu**. Každý uživatel musí být identifikován a v systému přihlášen a proto nevznikají problémy s neodpovědným chováním žáků.

Institut vzdělávání a poradenství ČZU v Praze nabízí učitelům odborných předmětů volný cyklus tří celodenních seminářů akreditovaných MŠMT zaměřených na ovládnutí Moodle: základy práce s Moodle, tvorba testů a administrace Moodle.

Další informace jsou zveřejněny na:
<http://www.ivp.czu.cz/cs/?r=1489&i=2339>.

Ing. Jiří Husa, CSc.
Institut vzdělávání a poradenství ČZU Praha

■ ■ ■ ■ ■ ZAPAMÄTAŤ SA DÁ AJ NA BÁZE PROTIKLADOV

Osojovanie si odborných vedomostí sa dá realizovať rozličnými metódami a formami. Kým definície je potrebné memorovať, znaky popisovať alebo porovnávať a vlastnosti charakterizovať, mnohokrát sa stretávame so skutočnosťou, že za účelom zvládnutia preberanej problematiky učiva musíme metódy a formy spájať, resp. ich kombinovať.

Medzi žiakmi existujú rôzne typy, ktoré si osvoja preberanú problematiku na základe rôznych informácií. Jeden žiak uprednostňuje výklad učiteľa, iný si ju radšej osvojí prečítaním z učebnice, podaktorý z kombinovanej hodiny vedenej formou diskusie, ďalší z pozorovania, niektorý z praktickej činnosti.

Pri preverke vedomostí sa taktiež stretáme s rôznymi skutočnosťami. Niekedy jeden žiak dokáže na položenú otázku zodpovedať presne podľa našich predstáv (tu sa veľmi často kopíruje metóda preberaného učiva v predchádzajúcich vyučovacích hodinách). Inokedy zase iný, aj keď nedokáže súvisle hovoriť, dokáže odpovedať na kladené čiastkové otázky. Sú aj situácie, kedy žiak odpovedá presne naopak v súvislosti s preverovanou problematikou. Hodnotenie zo strany učiteľa v tomto prípade nebýva pozitívne. Tento jav opačného zvládnutia preberanej problematiky zo strany žiaka je učiteľom možné využiť. Do vyučovacej hodiny zapracovať protiklady takým spôsobom, že sa využije ich porovnávanie.

Ako príklad sme si vybrali predmet včelárstvo. V rámci neho je uvedená téma týkajúca sa rojenia včiel a dvoch najzávažnejších chorôb. Z popisov, ktoré sú prezentované v tabuľkách, je možné vyčítať viac protikladov. Tabuľky sme zostrojili hlavne z dôvodu, že spájame videné s počutým, aby protiklady boli chápané viacerými zmyslami súčasne. Využili sme ešte i tú skutočnosť, že popis problému v stĺpcoch sme žiakom ihneď nepredostreli, ale nechali sme ich uvažovať so súčasným upozornením, že pri úvahe a riešení problému majú žiaci využiť protiklad. Táto forma výučby žiakov motivuje nielen k tomu, aby uvažovali, ale zároveň stimuluje ich poznávanie a osvojovanie si problematiky. Ak sa pri preverovaní vedomostí z učiva, ktoré bolo prebrané na báze protikladov, žiak upozorní na chybu, dokáže ju rýchle odstrániť.

Príklad, ktorý sme uviedli, je možné modifikovať i v rámci iných odborných predmetov, napr. pri porovnávaní niektorých plemien hospodárskych zvierat (skúste zostrojiť model

porovnania arabského a anglického plnokrvníka, niektorých plemien psov alebo úžitkových typov hydiny), skupín krmív, chorôb iných druhov zvierat a pod.

Niekedy stačia malé podnety a zistíme, že optimálne uplatnené protiklady sa neprejavujú v extrémoch hodnotenia výborný – nedostatočný, ale v upevnení vedomostí, ktoré sa demonštrujú nielen pri klasifikovaní, ale aj v profile absolventa.

Rozdiely u rojov včiel

Sledovaný znak	Prvoroj	Ďalšie roje
Vzdialenosť od úľa	blízko	ďaleko
Výška usadenia sa	nízko	vysoke
Hustota	riedky	hustý (strapec)

Porovnanie dvoch nákazlivých chorôb včiel

Ukazovateľ choroby	Hniloba včelieho plodu	Mor včelieho plodu
Etiológia	polybakteriálne ochorenie	monobakteriálne ochorenie
Napadnutie plodu	nezaviečkovany	v štádiu viečkovania
Zmena larvy na hmotu	kašovitá, neťahajúca sa	mazlavá, ťahajúca sa
Zápach	viac druhov – kyslý, fekálny ale môže byť aj nevýrazný	len jeden druh – zreteľný, kostno-glejovitý
Príškvar po odumretej larve	ľahko sa odlupuje	neodlupuje sa
Plochy uhynutého plodu	medzerovité	mapovité
Likvidácia úľov a náradia	selektívna, podľa veterinárnych nariadení	úplná

Ludovít Škrabák, Ján Piešťanský
SOŠ poľnohospodárstva a služieb na vidieku v Trnave

PROJEKT VSTOUPIL DO DRUHÉ FÁZE

Vytištěním nově vypracovaných metodik a spuštěním multimediální webové aplikace byla dokončena první část projektu „Zvýšení odborných kompetencí učitelů v profilových zemědělských předmětech“.

S podporou prostředků z ESF tak **Asociace vzdělávacích zařízení pro rozvoj venkovského prostoru**, která je příjemcem dotace, úspěšně realizuje kroky, které přispívají k provedení potřebných změn ve výuce odborných zemědělských předmětů.

Cílem dokončené úvodní části projektu bylo komplexně přepracovat vybrané metodiky výuky odborných předmětů na středních zemědělských školách nebo středních školách vyučujících agropodnikání či příbuzné obory tak, aby vyhovovaly potřebám současné praxe. K dosažení tohoto cíle byly vytvořeny dva autorské týmy, ve kterých pracovali zkušení pedagogové středních zemědělských škol.

Práce v projektu byly zahájeny v březnu 2011 a autorské týmy se soustředily v průběhu první části na ta témata, která jsou dlouhodobě neřešena a neměněna, čímž pozbývají (či mnohdy již pozbyla) na aktuálnosti.

Konkrétně metodiku pro modul „**Pěstování zemědělských plodin**“ autorsky zpracovali Ing. Pavel Čámský z VOŠ a SOŠ Březnice, Ing. Alice Glöcknerová ze SŠZaZe A. E. Komerse Děčín-Libverda, Ing. Jiří Heger z VOŠ a SOŠ Bystřice nad Pernštejnem, Ing. Josef Maroušek z VOŠ a SZeŠ Tábor a Ing. Lenka Soukupová ze SZeŠ Písek. Autorský tým vedl Ing. Ladislav Kostřínek z VOŠ a SZeŠ Tábor. V týmu pracoval také Ing. Alois Nováček v roli odborného lektora – konzultanta. Práci autorů recenzoval zemědělský poradce Ing. František Smítal.

V autorském týmu pro modul „**Chov hospodářských zvířat**“ pracovali Ing. Vítězslav Bačovský z VOŠ a SOŠ Bystřice nad Pernštejnem, Ing. Radoslav Bartůněk ze SŠZaZe A. E. Komerse Děčín-Libverda, Ing. Blažena Hořejší z VOŠ a SZeŠ Tábor, Ing. Zdeněk Pilka ze SOŠ a Gymnázia Staré Město a Ing. Marie Procházková ze SZeŠ Písek. Autorský tým pracoval pod vedením doc. Ing. Oldřicha Doležala, DrSc., odborným lektorem – konzultantem byl Ing. Jaroslav Jašek ze SŠZaZe A. E. Komerse Děčín-Libverda. Práci autorů recenzoval zemědělský poradce Ing. Petr Klement.

Zpracované metodiky pro oba moduly byly vydány tištěnou formou v podobě paperbackových skript, která budou návodem pro jednotlivé účastníky cílové skupiny, jak využívat nové poznatky a metody v praktické výuce. Současně však byly také převedeny do interaktivní multimediální podoby, která je rovněž výstupem této klíčové aktivity. Jedná se o webovou aplikaci typu Wikipedie. Umožněním přístupu vybraných členů cílové skupiny do této aplikace nebude docházet k zastarávání informací, protože bude možné i v době

po skončení projektu zapracovávat novinky, a to bez nákladných finančních prostředků, což je základní předpoklad udržitelnosti projektu.

Cílovou skupinou projektu jsou pedagogové odborných předmětů středních zemědělských škol nebo škol zabývajících se výukou související se zemědělstvím. Ti tak nyní získají otevřený a snadno přístupný a modifikovatelný metodický materiál, který jim pomůže uplatňovat v odborných zemědělských předmětech nejnovější poznatky a umožní jim pracovat moderními metodami výuky. Dojde také k lepšímu uplatňování mezipředmětových vztahů v rámci výuky odborných předmětů. V neposlední řadě je tento projekt pro všechny zapojené učitele výrazným motivačním impulsem k dalšímu sebevzdělávání.

Projekt tedy nyní vstupuje do své druhé fáze, kterou je komplexní proškolení pedagogů cílové skupiny v tom, jak s těmito novými metodikami pracovat. To bude formou samostatných dvoudenních školení probíhat v letošním roce ve specializovaných školicích centrech vybavených příslušnou technikou, pomůckami a potřebným profesním zázemím (ČZA Humpolec, SŠZaZe A. E. Komerse Děčín-Libverda, VOŠ a SZeŠ Tábor, SZeŠ a VOŠ Chrudim, SOŠ Za a SOU Rajhrad).

Vzhledem k připravenému zázemí a kapacitám může Asociace vzdělávacích zařízení pro rozvoj venkovského prostoru zároveň **nabídnout účast na školení i pedagogům škol a školských zařízení, které nejsou jejími členy**. Zájemci se mohou obracet na tajemnici Asociace paní Libuši Zachovou, Školní 764, 39601 Humpolec, tel.: 565 532 069, e-mail: asociace@cza-hu.cz).

PhDr. Aleš Hradečný, hlavní manažer projektu

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

INFORMAČNÍ SERVIS

Zastoupení Evropské komise

Nový žebříček pěti set vysokých škol

Očekává se, že nového mezinárodního hodnocení vysokých škol „U-Multirank“, které iniciovala Evropská komise, se zúčastní pět set vysokých škol z Evropy a celého světa. Nový žebříček má být přesnějším a uživatelsky přívětivějším průvodcem po nabídce vysokých škol.

Na rozdíl od stávajících způsobů hodnocení se nový žebříček zaměří na širší škálu výsledkově orientovaných faktorů. Bude „multidimenzionální“: školy budou hodnoceny v pěti různých oblastech. Půjde o pověst instituce v oblasti výzkumu, kvalitu výuky a učení, mezinárodní orientaci, úspěšnost přenosu znalostí (např. partnerství s podniky a začínajícími firmami) a o regionální zapojení. Vysoké školy se mohou ucházet o účast v novém žebříčku v první polovině roku 2013; první výsledky budou známy na počátku roku 2014.

Výzkumný projekt EU přináší naději na zdravější svátky

Evropští výzkumní pracovníci dosáhli pokroku při hledání alternativy k přidávání oxidu siřičitého do červeného vína a jiných potravin, jako je například sušené ovoce, a doufají, že tak v budoucnu budou pro miliony lidí svátky zdravější.

Oxid siřičitý (SO_2), označovaný na obalech potravin jako E220, se používá jako konzervant některého sušeného ovoce a jako antimikrobiální látka a antioxidant při výrobě vína. Většina lidí snáší v potravinách malé množství SO_2 , ale u některých osob může vyvolat alergické reakce nebo mít jiné následky. Oxid siřičitý a siřičitany také výrazně omezují vstřebávání vitamínu B_1 .

Evropskému projektu „so2say“ financovanému Uníí se pod vedením Technologie-Transfer-Zentrum (ttt) Bremerhaven, neziskového centra aplikovaného výzkumu v Německu, podle všeho podařilo objevit kombinaci dvou výtažků, kterou lze použít namísto oxidu siřičitého. Obě látky se přirozeně vyskytují ve víně. Podle účastníků tohoto projektu by mohlo dojít ke snížení přítomnosti SO_2 např. ve víně o více než 95 %.

„Záruka pro mladé“ nabízí mladým Evropanům novou šanci na trhu práce

Nezaměstnanost mladých lidí dosahuje v Evropské unii dramatické úrovně. Bez práce je tu v současnosti 5,5 milionu mladých do 25 let. Zlepšení situace by měla přinést tzv. Záruka pro mladé, navržená Evropskou komisí. Všichni mladí, kteří jsou bez práce a nepokračují ve vzdělávání déle než 4 měsíce, by měli mít přístup k zaměstnání, vzdělávání nebo přípravě na

povolání. Komise začíná řešit, jak Záruku pro mladé začlenit do politik zaměstnanosti členských zemí a jak ji financovat.

Pro uvedení systému do praxe je potřeba spolupráce členských zemí se zúčastněnými stranami a zajištění rychlé reakce úřadů práce. Členské země by měly k financování opatření využívat Evropského sociálního fondu a ostatních strukturálních fondů.

Projekt Evropské unie „Ovoce do škol“ je úspěšný

Tento celounijní projekt umožňuje dodávat školním dětem čerstvé ovoce a zeleninu a rovněž zpracované produkty. Distribuci těchto produktů doprovázejí kampaně, jejichž cílem je vysvětlit, jak jsou ovoce a zelenina prospěšné pro zdraví, a posílit vazby se zemědělstvím, například prostřednictvím návštěv zemědělských podniků či možnosti vyzkoušet si práci na zahradě.

Z hodnotící zprávy vyplývá, že projektu „Ovoce do škol“ zahájeného v roce 2009 využívalo ve školním roce 2010/2011 více než 8 milionů dětí a 54 000 škol. Krátkodobé výsledky ukazují, že v souvislosti s projektem se zvýšila spotřeba ovoce a zeleniny u dětí, a pokud bude projekt pokračovat, mohl by natrvalo ovlivnit jejich stravovací návyky.

Evropská unie spolufinancuje národní programy do výše 50 % a v případě chudších regionů Unie až do výše 75 %. Zbývající financování je zajišťováno členskými státy nebo z příspěvků soukromých subjektů. V současné době se projektu účastní 24 členských států. Hlavním cílem je předcházet nadvaze a obezitě a tyto problémy řešit. Jeho přínosem je rovněž zvýšení poptávky po ovoci a zelenině.

Evropská občanská iniciativa získala milion podpisů

Organizátoři iniciativy Right2Water oznámili, že již nasbírali přes milion podpisů. Right2Water by se tak mohla stát první evropskou občanskou iniciativou, které se podaří shromáždit potřebný počet prohlášení o podpoře. Organizátoři iniciativy věří, že „voda je veřejný statek, nikoli zboží“. Vyzývají Evropskou komisi, aby „navrhla právní předpisy, kterými se naplní lidské právo na přístup k vodě a hygienickým zařízením uznané organizací OSN a podpoří poskytování vody a hygienických služeb jakožto základních veřejných služeb pro každého“.

Podle výzvy by měly instituce a členské státy EU povinnost zajistit všem obyvatelům právo na vodu a hygienu. Zásobování vodou a správa vodních zdrojů nesmí spadat do „pravidel vnitřního trhu“ a vodohospodářství musí být osvobozeno od liberalizace.

||| EKOLOGICKÉ POTRAVINY A NÁPOJE

Evropská komise chce slyšet názor na podporu ekologické produkce v Evropě, a proto otevřela konzultaci o pravidlech Evropské unie pro ekologické potraviny a nápoje.

Přísná pravidla Evropské unie pro ekologické potraviny a nápoje mají za cíl posílit důvěru spotřebitelů a podpořit ekologické zemědělce v Evropě. Rovněž se zaměřují na péči o půdu, biologickou rozmanitost a vysokou úroveň ochrany zvířat.

V současné době jsou jako ekologické certifikovány přibližně 2 % potravin zakoupených spotřebiteli v EU. Za ekologické je považováno okolo 200 000 zemědělských podniků (2 % z celkového počtu).

Komise nyní hledá způsoby, jak pravidla Evropské unie zlepšit a jak zvýšit poptávku. Proto chce získat názor odborné i laické veřejnosti na uvedené body:

- zjednodušení pravidel – za současného zachování úrovně norem
- zajištění toho, aby geneticky modifikované organismy (GMO), které jsou podle pravidel zakázány, náhodně nepronikly do potravinového řetězce
- podporu ekologických produktů prostřednictvím pravidel pro označování (zejména povinné používání evropského loga na všech ekologických výrobcích vyprodukovaných v EU)
- aktualizaci akčního plánu rozvoje ekologického zemědělství z roku 2004
- zpřísnění kontrol, aby se zabránilo podvodům

- řešení nedostatků v současných dovozních pravidlech

Internetová konzultace potrvá do 10. dubna 2013. Obdržené připomínky budou použity v dalším rozhodovacím procesu. Komise plánuje předložit návrhy na změnu pravidel ke konci roku 2013.

V současné době lze potraviny považovat za ekologické pouze tehdy, pokud alespoň 95 % jejich zemědělských složek je ekologických. Ekologické zemědělství klade důraz na ochranu životního prostředí a na dobré životní podmínky zvířat. Zemědělci nesmí používat syntetické chemické látky, jako jsou hnojiva, pesticidy, přídatné látky a léčiva, nebo jejich použití výrazně omezit.

Aby dovážené potraviny mohly být uznány jako ekologické, musí být pravidla ekologické produkce a certifikační orgány producentů země uznány jako rovnocenné s normami EU.

Při použití loga EU pro bioprodukty musí výrobci rovněž uvést referenční číslo certifikačního úřadu a jméno producenta, zpracovatele či distributora, který s výrobkem naposledy manipuloval. Spolu s tímto logem lze rovněž použít vnitrostátní certifikační známky pro ekologické produkty.

Zdroj: Zastoupení Evropské komise v ČR

||| PARTNERSTVÍ ŠKOL

Podle studie Evropské komise zlepšuje „Partnerství škol“ dovednosti žáků, studentů a učitelů.

Z nové studie o dopadu partnerství škol v různých zemích vyplynulo, že především žáci středních škol díky tomuto programu výrazně zlepšili své dovednosti, včetně kulturních a sociálních dovedností, znalosti IT a cizích jazyků. Největší přínos mělo partnerství pro žáky a studenty, kteří navštívili partnerské školy. Sedm z deseti škol uvedlo, že partnerství mělo silný až velmi silný vliv na kulturní povědomí a vyjadřování žáků a studentů a také na jejich sociální a občanské schopnosti. Významný vliv partnerství byl dále zaznamenán u počítačových dovedností (54 %) a komunikace v cizích jazycích (52 %). Partnerství byla financována v rámci výměnného programu Comenius, který je obdobou programu Erasmus určenou školám.

Ze studie rovněž vyplynulo, že program přináší výhody učitelům a školám v rámci jejich místního společenství. Učitelé uvedli, že partnerství se zahraniční školou zlepšilo jejich znalost dalších vzdělávacích systémů a posílilo jejich sociální dovednosti i jazykové znalosti. Spolupráce se školami v zahraničí rovněž pomohla rozvíjet užší vazby jak v rámci školy, tak s místními orgány. Pro mnoho škol v odlehlejších oblastech Ev-

ropské unie je partnerství financované z fondů EU jedinou příležitostí pro žáky, studenty a učitele, jak se zapojit do projektu v zahraničí.

EU poskytuje granty na společné projekty škol od roku 1995. Partnerství škol programu Comenius jsou financována v rámci programu celoživotního učení, jehož se může zúčastnit 33 zemí (členské státy EU, Chorvatsko, Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko a Turecko).

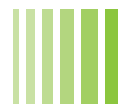
Partnerství sdružuje nejméně dvě školy z různých evropských zemí, které sestavily společný dvouletý projekt za účelem zlepšení kvality výuky a spolupráce na inovacích nebo výměnných pobytech. Projekty se zaměřují na oblasti zájmu žáků a studentů, na aktuální témata ve vzdělávání v dotčených zemích nebo na priority stanovené samotnými školami.

Od roku 2014 se podpora škol ze strany EU stane součástí programu Erasmus pro všechny, což je nově navrhovaný program pro vzdělávání, odbornou přípravu, mládež a sport.

Zdroj: Zastoupení Evropské komise v ČR

LITERÁRNA SÚŤAŽ KU „SVETOVÉMU DNI POTRAVIN“ 3. časť

Pri príležitosti národných osláv Svetového dňa potravín na Agroinštitúte Nitra (26. októbra 2012) boli na výstavných paneloch verejnosti predstavené víťazné eseje zo súťaže pre stredné odborné školy na tohtoročnú tému Svetového dňa potravín: „Poľnohospodárske družstvá – kľúč k užitíniu sveta“. Súťaž vyhlásilo Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Agroinštitút Nitra a informačné centrum Europe Direct.

Esej Zuzany Monkovéj zo SOŠ Kežmarok, ktorá sa umiestnila na prvom mieste, sme uverejnili v čísle 4, esej Adriáne Bajzíkovej zo SOŠ Topoľčany (druhé miesto) v čísle 6. Tretie miesto patrí **Karine Compelovej zo Stredných odborných škôl Kežmarok** – jej prácu vám predkladáme teraz.

Polnohospodárske družstvá – kľúč k užitíniu sveta

Polnohospodárske družstvo je forma podnikania, ktorá ma na Slovensku svoju dlhodobú tradíciu. Prvé družstvo vzniklo na Slovensku v roku 1845. Začiatkom 20. storočia zohralo významnú úlohu v trhovom hospodárstve. Svoje dominantné postavenie si družstvá zachovali aj popri štátnych majetkoch počas obdobia centrálnej plánovanej ekonomiky v rokoch 1948–1989, hoci sa myšlienka družstevného hnutia značne zdeformovala.

V roku 1990 nastupuje poľnohospodárske podnikanie dlhú cestu transformačného procesu na trhovú sociálne a ekologicky orientovanú ekonomiku. Kým štátne majetky sa pomaly strácajú z podnikateľskej štruktúry poľnohospodárskych podnikov, poľnohospodárske družstvá si úspešne obhájili svoje dominantné postavenie na poľnohospodárskej pôde aj medzi novovytvorenými poľnohospodárskymi podnikmi s ručením obmedzeným či samostatne hospodáriaci roľníci.

Najviac škôd v poľnohospodárstve sa napáchalo po vytvorení samostatného Slovenska, kedy dochádza k rozpadu štátnych majetkov a niektorých družstiev. Za účelom refundácie pôdy prinavrátením pôvodným majiteľom. Tým dochádza k rozpadu poľnohospodárskej výroby a následne k zníženiu stavu pracujúcich v tejto výrobe. Novodobí majitelia ornej pôdy nepokračovali v jej obrábaní a využívaní pre poľnohospodárske účely, ale stala sa zdrojom rýchleho obohatenia sa jej predajom firmám na stavebné účely. Len veľmi malá časť tejto pôdy sa využila v poľnohospodárstve, no pri nezáujme vlády na podporu poľnohospodárskeho podnikania, mnoho družstiev zbankrotovalo, čo využili ďalší špekulanti pre obchod s pôdou. Táto situácia umožnila mnohým obchodným reťazcom dovážať tovar s nižšou kvalitou zo zahraničia do našej obchodnej siete a nezáujem našich predajcov o slovenské výrobky dopomohol k likvidácii slovenského poľnohospodárstva.

Na Slovensku v súčasnosti obhospodarujú družstvá viac ako 44 % poľnohospodárskej pôdy. Obchodné spoločnosti hospodária len na 38,2 % poľnohospodárskej pôdy, fyzické

osoby – farmári len na ploche 16 % poľnohospodárskej pôdy. Na Slovensku poľnohospodárske družstvá zohrávajú aj dôležitú sociálnu úlohu na vidieku, keďže v mnohých vidieckych oblastiach sú často jediným alebo jedným z mála zdrojov pracovných príležitostí a prispievajú tak k zníženiu emigrácie obyvateľstva z týchto oblastí. Preto z môjho hľadiska by mal štát všemožne podporovať poľnohospodársku výrobu družstiev ako aj samostatne hospodáriacich farmárov.

Slovensko svojou členitosťou územia na horské, podhorské a nížinné oblasti má najlepšie ekonomické predpoklady pre rozvoj poľnohospodárstva. Obhospodarovaním ornej pôdy, či už na pestovanie plodín pre priemyselné účely (výroba biopalív) alebo pre výrobu krmných zmesí (chov dobytka a ošipáných) ako aj pre potravinovú základňu, prispieva k zvýšeniu životnej úrovne obyvateľstva. Využitím horských a podhorských oblastí pre chov hovädzieho dobytka ako aj pre chov oviec, koní, kôz a iných druhov domácich zvierat ako aj rozvoj drobného chovu, dáva možnosť rozvoju malých firiem, hlavne na tak žiadané bio výrobky. Tento typ hospodárenia je dôležitým aspektom pre rodinné farmy, kde znovu oživa vzťah človeka k pôde a zvieratám za účelom prirodzenej obživy.

V minulom storočí bol náš štát sebestačný vo výrobe obilia, mäsa, mlieka, zemiakov a ostatných poľnohospodárskych výrobkov. Z prebytkov dokonca exportoval na zahraničné trhy. Znovu ozdravením poľnohospodárskej výroby sa značne zvýši zamestnanosť v regiónoch. Následne od poľnohospodárskej výroby vznikne potreba pre rozvoj ďalších potravinárskych odvetví, ktoré sa budú zaoberať spracovaním týchto produktov. Je všeobecne známe, že produkcia a konzumácia domácich výrobkov bez pridania konzervačných látok, ktoré zaručujú dlhodobú spotrebu, prispieva k ozdraveniu populácie, čo ma za následok zníženie alergií, chorôb tráviaceho a srdcovocievneho systému ako aj k zlepšeniu celkového zdravotného stavu obyvateľstva. Oživenie poľnohospodárskej výroby prinesie aj zlepšenie životného prostredia pre faunu a flóru na Slovensku.

V dnešnom svete poľnohospodárstva je moderná technológia výroby na prvom mieste. Preto je dôležité a nutné klásť dôraz na výchovu a vzdelanosť mladej generácie. Vytvorením vhodných podmienok a zabezpečením kvalitného vyučovacieho systému pre rozvíjanie ich odbornosti a talentu zabezpečí pre budúcnosť dostatok mladých poľnohospodárov a kvalifikovaných odborníkov pre prácu v poľnohospodárstve.

ČESKÝ PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

dostal na bruselském summitu na frak

AGRÁRNÍ KOMORA
České republiky

Všichni jsme s napětím sledovali vývoj důležitého jednání 7. a 8. února v Bruselu. Lídři zemí Evropské unie se na něm shodli na rozpočtovém rámci unie pro roky 2014 až 2020.

Výsledek pro české zemědělce a potravináře není tak optimistický, jak jej vykresluje premiér ČR Petr Nečas. Konečná obálka přímých plateb pro ČR dopadla sice dobře, a to přesto, že některé členské země včetně naší delegace tlačily na výrazné snížení. Naštěstí vyhrály silné agrární země, jako jsou například Francie a Německo a přímé platby se velmi správně udržely na solidní úrovni. Pro Českou republiku to znamená zhruba 6,1 mld. euro na 7 let, to je 871 mil. euro/rok. Při kurzu 25 Kč/euro to je 21,7 mld. Kč, což je v průměru zhruba 250 euro /ha. To považuji za dobrý výsledek.

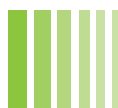
Došlo ale zároveň k výraznému snížení obálky ČR pro Program rozvoje venkova (PRV), a to bohužel zásluhou delegace České republiky pod vedením premiéra Nečase. Jsme jediná země z EU 27, kde dochází ke snížení balíčku peněz na Program rozvoje venkova proti návrhu obálky. Šestnáct zemí Evropské unie dokonce dostalo ve vyjednávání navýšení původní obálky PRV jako bonus. Asi jejich zástupci měli zemědělství a venkov jako prioritu. Zato v České republice budeme převádět 300 mil euro = 7,5 mld. Kč ze zemědělského PRV, který zajišťuje konkurenceschopnost důležitého resortu zemědělství a potravinářství a v celé historii po vstupu do EU se může pochlubit 100% vyčerpáním a absencí korupčních kauz, do kohezních fondů. S nimi jsou ale

v poslední době spojené mnohé kauzy. Stačí jmenovat Regionální operační program (ROP) Jihozápad, ROP Střední Čechy, ROP Severozápad, Operační program Ministerstva životního prostředí, atd. Lze odhadnout, že zhruba až 30 % z peněz vrátíme do Bruselu.

Co to znamená v číslech? Na sedm let po popsání snížení to znamená získat 2,2 mld. euro pro Program rozvoje venkova. Na každý rok z těchto sedmi let tak připadá 314 milionů euro evropských peněz. To je snížení oproti současnému období o 20 %.

Takže premiérovu radost z dobře vyjednaných podpor do rozvoje venkova nesdílíme. Budeme ale tvrdě jednat za Agrární komoru ČR i v rámci konsorcia (zástupci významných zemědělských uskupení ČR), abychom prosadili při snížení rozpočtu přesun adekvátních kohezních opatření v současné OSE III (Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova) do jiných operačních programů, abychom alespoň částečně kompenzovali jednoznačný úbytek prostředků, který výrazným způsobem může ovlivnit konkurenceschopnost českých zemědělců a potravinářů.

Ing. Jan Veleba
prezident Agrární komory ČR

NEJLEPŠÍ ŽÁCI V OBORU TESAŘ

jsou již po čtvrté z Jaroměře

Střední škola řemeslná v Jaroměři uspořádala v pořadí již čtvrté kolo soutěže odborných dovedností žáků v oboru tesař z celých Čech. Vyhlášovatelem této soutěže byl Cech klempířů, pokrývačů a tesařů (KPT).

Soutěž se konala 12. a 13. února 2013 v areálu školních truhlářských dílen. Ředitelem soutěže byl Ing. Martin Maršík – předseda cechu, hlavním rozhodčím pan Ivan Dvořák – Střešní pláště, s.r.o. Slavnostní vyhlášení výsledků a předání cen se uskutečnilo 14. února 2013 v zasedací místnosti Královéhradeckého kraje za přítomnosti paní radní pro školství Mgr. Táni Šormové, vedoucí odboru školství JUDr. Radmily Šulcové a ředitelky Střední školy řemeslné v Jaroměři Mgr. Jitky Kočišové.

Soutěž tesař probíhala pod záštitou hejtmána a senátora Královéhradeckého kraje Bc. Lubomíra France. Při slavnostním zahájení soutěží přijeli povzbudit významní hosté: Mgr. Táňa Šormová – radní pro oblast školství, Bc. Otakar Kalenda – zastupitel a předseda sociálního výboru, Mgr. Svatava Odlová – vedoucí oddělení primárního a zájmového vzdělá-

vání Královéhradeckého kraje. K soutěžícím promluvil také starosta Města Jaromče Ing. Jiří Klepsa a Ing. Bohumila Steklá – vedoucí odboru školství Města Jaromče.

Soutěže se zúčastnilo celkem 30 soutěžících z 15 škol. Ve dvoučlenných družstvech žáci plnili dva úkoly. Nejprve odpovídali na teoretický test v počítačové verzi v naší nově vybudované počítačové učebně, a po té následoval praktický úkol, který spočíval ve zhotovení makety střešní konstrukce „pultové střechy s vikýřem“ s úžlabím – v časovém úseku deseti hodin.

Výsledky žáků zhodnotil tým odborníků: vedoucí komise a hlavní rozhodčí pan Dvořák – mj. člen Cechu KPT, inspektor řemesla, člen společnosti zabývající se střešními pláštěmi a tesařskými konstrukcemi; členové Bohuslav Kolovratník – tesař s dlouholetou praxí na zaslouženém aktivním odpočinku, Bc. Jan Tóth – člen společnosti zabývající se dřevostavbami a izolacemi střešních konstrukcí, Bohumil Šnajdr – tesařství se zaměřením na historické krovy a tesařské konstrukce. Tato komise přidělila body následovně: **třetímu místu** 168 bodů a ty získali žáci **Dominik Franko** a **Daniel Šafařík** ze **SOŠ a SOU Hradec Králové**, **druhému místu** 169 bodů a ty získali žáci **Jan Rada** a **Jan Kukla** ze **SOU stavebního Plzeň**, **prvnímu místu** přidělila 174 body a ty získali žáci **Milan Klusoň** a **Antonín Berka** ze **Střední školy řemeslné Jaroměř**. K tomuto nejlepšímu umístění tyto žáky dovedl učitel odborného výcviku pro obor tesař Bc. Ladislav Kubias.

Touto cestou děkuji všem mistrům, učitelům a ostatním pracovníkům školy, kteří připravují žáky na budoucí technická povolání. Děkuje také všem sponzorům, kteří finančně a materiálově podpořili tuto soutěž. Zejména zde vyzvedávám pomoc pana doktora Josefa Lorenze a Ing. Jiřího Odvárky ze společnosti ALO Group s.r.o., kteří nejen že podpořili soutěž, ale zapůjčili i naší škole nářadí pro výuku v celkové výši půl milionů korun.

Zdeněk Vítek, Střední škola řemeslná Jaroměř

Ohlasy

Setkání škol slouží i jako vzájemné porovnání, které žene dopředu

»... k nejlepšímu umístění dovedl své žáky učitel odborného výcviku pro obor tesař Bc. Ladislav Kubias. « A jak on vidí letošní soutěž?

Soutěž má už 11. ročník, u nás se koná po čtvrté oblastní kolo pro Čechy. Do celostátního finále v Brně postoupí první tři družstva. Po celostátním kole, kde se potkají s Moravou, se konává ještě s celostátní s mezinárodní účastí, kam přijedou soutěžící i ze Slovenska a Německa. Naše škola patří k těm předním, za 11 ročníků jsme 7x vyhráli celostátní kolo, jednou jsme byli druhí.

Už je vidět, že některé školy mají úroveň trochu vyšší, že se pravidelně umísťují na předních příčkách, školy s menším počtem žáků mají výběr soutěžících trochu složitější. Na školách se mohli na soutěžní téma připravit, trénovat, zadání znali měsíc a půl dopředu. Mohli si také vybrat vhodné nářadí s sebou, zakázané je pouze elektrické nářadí (kromě vrtačky) a lepidla a brusný papír.

Výrobek, který soutěžící zhotovují, se každý rok mění, vždy se snažím, aby byl o trochu složitější, než rok před tím, aby to hnalo i ty mistry dopředu. Tentokrát vyrábějí pultovou střechu s vikýřem. Na práci mají deset hodin. V loňském roce výrobek stihli všichni, letos je o trochu těžší, ale předpokládám, že v drtivé většině to všichni dokončí, jsem spokojený.

Výrobek je svojí obtížností koncipován pro žáky 3. ročníků, ale na soutěži mohou být i účastníci z 2. ročníků. Například na loňské soutěži tu jedno družstvo tvořil žák ze třetího ročníku, který vše „namaloval“ a z druhého ročníku, který vše „vyřezal“ – to uměl perfektně, ale ještě nemohl mít ty teoretické znalosti. Způsobů, jak tu střechu udělat, jak ji namalovat, je vícero, není jen jeden správný postup. Každý si musí vytvořit svůj styl a podle toho stylu dělat – není jedna cesta k cíli. Já sám si desky s nákresem soutěžících po ukončení prohlédnu, vždy mě tam něco zaujme.

Hotové výrobky, pokud tu zůstanou, použijeme jako krmítka, nebo si je odeberou hasiči, kteří na modelech zkoušejí taktiku zásahu...

Setkání škol slouží i jako vzájemné porovnání, které školy žene dopředu. V rámci své školy může být vybraná dvojice výborná, nejlepší, ale když přijedou mezi ostatní vrstevníky na soutěž, zjistí, že třeba neumí všechno, že zase tak výborní nejsou. A to je trochu popožděno. Setkání v rámci soutěží je dobré i pro podnikatele, přijíždějí se podívat z cechu nebo od výrobců nářadí a mohou si tu šikovného žáka obhlédnout a později zaměstnat. O tom to také je, mladí potřebují sehnat dobrou práci.

Jsmo rádi, že se nám podaří najít nějaké sponzory a zajistit pěkné ceny. V letošním roce nás podpořil i krajský úřad,

zúčastňuje sa osobne pan hejtman, byly tu tři české televize. Remesla si zasluhují podpory.

Bez zájmu se řemeslo nenaučí

„Výsledky žáků zhodnotil tým odborníků...“, jaký je pohled tesaře s dlouholetou praxí?

Je moc dobře, že se něco děje. Mistři na školách by měli být vysoko kvalitní a vědět, jak učit.

Těší mě, když mají kluci o řemeslo zájem, když to nedělají jen pro nějaké peníze. Bez zájmu se řemeslo stejně nenaučí. U této práce se musí myslet, mít to srovnané v hlavě. Letos je tu pěkné, větší zastoupení.

Tesařské řemeslo strašně upadlo, kdekdo si myslí, že to může dělat, ale ono to není tak jednoduché. Kouká se pořád na peníze, aby to bylo co nejlacnější, nedívá se na kvalitu. Slevovat se však do nekonečna nelze, kvalita něco stojí. Těší mě dobrá práce, a když se to lidem líbí. Každý kraj, firma, mívaly své zvláštnosti, podle kterých se hned poznaly.

Současná činnost už je pro mě koníčkem, kdyby mě to nebavilo, tak bych tu nebyl. Jak tu chodím kolem, musím jim občas něco říci, když vidím, že tápou. To je třeba.

Jméno firmy se dá zkazit během jedné vteřiny, ale buduje se velmi dlouho

A pohled mladého zástupce rozhodčích?

Hodnotí se podle kategorií, hodnotí se provedení spoju, jejich přesnost, typ, pak rozměrovost výrobku, vzhled výrobku – čistota provedení..., vynášení z profilu, časový limit, bezpečnost práce... Děláme si průběžně poznámky, své postřehy – kladné, záporné – a na závěr vše prohlédneme a vybereme nejlepší. Dvě třetiny z celkového hodnocení je váha modelu, třetina hodnocení je z teoretických testů – ty se soutěžící měli možnost naučit.

Když by to těm klukům takhle precizně vydrželo do praxe, tak je to sup! V praxi se někdy spěchá, práce se začíná šidit. Každý kluk by si měl vytvořit svůj vzor kvality a tím se prezentovat.

Jméno firmy se dá zkazit během jedné vteřiny, ale buduje se velmi dlouho. Každý na to musí přijít sám, a pak už zákazky dostává na základě doporučení.

I mistři si odtud odnesou nějakou zkušenost, každý má svůj pohled na tu věc a na soutěži vidí různé typy provedení. Každý kraj – jiný mrav.

„O NAJLEPŠÍ BRATISLAVSKÝ ROŽOK“ ocenenie v medzinárodnej súťaži

V dňoch 24.–26.1. 2013 sa naša Stredná odborná škola Pod Bánošom už po siedmykrát zúčastnila medzinárodnej súťaže konanej v rámci 20. medzinárodného veľtrhu gastronómie DANUBIUS GASTRO vo výstavnom a kongresovom centre INCHEBA v Bratislave.

V poradí už 7. ročník tejto súťaže organizuje Cech pekárov a cukrárov regiónu západného Slovenska pod záštitou ministra pôdohospodárstva SR v snahe oživiť a oprášiť zašlú slávu bratislavského rožka. Okrem výroby bratislavských rožkov súčasťou súťaže bola i výroba pletených výrobkov – brioškových tvarov z kysnutého cesta.

Bratislavský rožok sa prvýkrát objavil vo výklade obchodu bratislavského pekára Schiermanna na Mikuláša roku 1785, ako nový druh pečiva s plnkou, pod názvom „prešporské beugle“. Tieto chutné makové a orechové podkovičky preslávili Bratislavu. Dodávali ich aj na cisársky stôl vo Viedni, balili sa do škatúl a posielali poštou po Európe, ale aj do USA. Pekári a cukrári ich piekli vo viacerých európskych mestách Rakúska, Maďarska, Česka. Bohužiaľ v päťdesiatych rokoch minulého storočia, kedy došlo u nás k zoštátneniu aj malých pekárni a cukrárni, výroba bratislavských rožkov postupne upadla do zabudnutia. Až po roku 1989 bola opäť obnovená ich výroba hlavne v malých cukrárskych dielnach. Hoci pôvodný recept sa ani neuchoval a chybami pri jeho prepisovaní je už zmenený, napriek tomu zostáva naším vynikajúcim výrobkom, ktorý už od vlaňajška rozširuje rad slovenských výrobkov s chráneným označením EU „Zaručená tradičná špecialita“.

A iste aj súťažou „O najlepší bratislavský rožok“ sa Cech pekárov a cukrárov regiónu západného Slovenska pričínal o to, aby v slovenskom konzumentovi opäť dozrela hrdosť na naše

vlastné domáce produkty. Našu školu reprezentovali tento rok dve študentky štvorročného učebného odboru cukrár pekár – v kategórii „O najlepší bratislavský rožok“ druháčka **Zuzana Strelníková** a v kategórii „O najkrajšie brioškové tvary

z kysnutého cesta” tretiačka **Patricia Debnáriková**. Celkove sa súťaže zúčastnilo 13 družstiev, z toho 8 juniorských – zo Slovenska, Maďarska a Česka. Vo veľkej konkurencii **sa obe naše súťažiaci umiestnili na prvom mieste**, každá vo svojej kategórii, pred juniormi z Maďarska.

Slávnostná atmosféra odovzdávania ocenení z rúk štátneho tajomníka Ministerstva pôdohospodárstva SR, riaditeľa IN-CHEBY pána Alexandra Rozina, primátora Bratislavy pána Milana Ftáčnika a cechmajstra Cechu pekárov a cukrárov regiónu západného Slovenska pána Vojtecha Szemesa, prítomnosť hostí z Maďarska a Česka, ale i súťaž samotná, prebiehajúca v príjemnej atmosfére, budú určite ešte dlho rezonovať v spomienkach všetkých účastníkov.

Ďakujeme organizátorom a blahoželáme víťazom! Skúsenosti a poznatky získané v Bratislave budú určite užitočné v budúcich súťažiach, pri výučbe, ale predovšetkým sú silnou motiváciou pre zúčastnených žiakov.

Ing. Lýdia Ďurfinová, SOŠ Banská Bystrica

NOVÁ PUBLIKÁCIA

„Poradca podnikateľa vo vidieckej turistike a agroturistike“

Prvé vydanie Poradcu podnikateľa vo vidieckej turistike a agroturistike (autori: Ing. Ján Babinský, CSc., Ing. Miroslav Babinský, Ing. Michal Ševčík, Ing. Marián Bujna, doc. Ing. Peter Gallo, CSc. a Ing. Jarmila Horváthová) bolo spracované ako súčasť programu celoživotného vzdelávania s cieľom skvalitniť a podporiť ľudský potenciál ako základnú podmienku pre zlepšenie kvality života na vidieku.

Cieľom publikácie je prispieť k rozvoju agroturizmu a turizmu a podporiť aktivity v tejto oblasti. Pri zostavovaní koncepcie publikácie boli príspevky orientované tak, aby čitateľ získal úplný prehľad o možnostiach podnikania v danej oblasti až po samotné praktické návody na prevádzkovanie podnikania v agroturistike a vidieckom cestovnom ruchu na Slovensku.

Publikácia obsahuje prehľad podnikových aktivít zameraných na prevádzkový manažment ubytovacích a pohostinských zariadení, strategický manažment a marketingové koncepcie cestovného ruchu. V oblasti personálneho manažmentu sú tieto aktivity orientované na personálnu politiku a komunikáciu v práci manažéra. V oblasti finančného riadenia je vzdelávanie zamerané na ekonomiku podniku, podnikateľské a finančné plánovanie a na hodnotenie a finančnú analýzu ubytovacieho subjektu.

Značná časť tejto literatúry sa venuje problematike hospodárstva a kalkulácií. Je potrebné si uvedomiť, aby vidiecka turistika a agroturistika skutočne preukázala, že je efektívnym hospodárskym odvetvím a prečo je potrebné neustále sledovať a analyzovať všetky príjmové a výdavkové položky tohto podnikania.

Predkladaná publikácia je určená turistickým zariadeniam, penziónom, všetkým manažérom a pracovníkom v oblasti turizmu a agroturizmu, zamestnancom verejnej správy a obecnej samosprávy, ale aj študentom a čitateľom, ktorí sa zaujímajú

o problematiku cestovného ruchu, vidieckeho turizmu a agroturizmu.

Publikácia je nepredajná, v prípade vážneho záujmu kontaktujte Agroinštitút Nitra, Akademická 4, 949 01 Nitra

kniznica@agroinstitut.sk,
ludmila.kovacikova@agroinstitut.sk,
zuzana.horvathova@agroinstitut.sk

Ďalšie informácie:

<http://agroturizmuslovakia.sk/menu/publikacie>

Srdečne blahoželáme

Dňa 9. januára 2013 si v plnom zdraví pripomenul jeden z autorov horeuvedenej publikácie a dlhoročný člen redakčnej rady časopisu ZEMĚDĚLSKÁ ŠKOLA – PŮDOHOSPODÁRSKA ŠKOLA – Ing. Ján Babinský, CSc. – okrúhle životné jubileum, 70 rokov.

Ing. Babinský pracoval celý aktívny život na rôznych postoch v rezorte pôdohospodárstva a zastupoval tiež Slovensko vo viacerých medzinárodných organizáciách. Aj v súčasnosti je naďalej pracovne činný, a to ako riaditeľ Európsko-slovenského združenia agroturizmu a turizmu (EZAT).

Prajeme Jankovi všetko najlepšie a želáme mu veľa síl do ďalšej tvorivej práce zameranej na rozvoj slovenského vidieka.

OD VĚKU SLOUŽÍM ČLOVĚKU

Začátkem školního roku otevřelo Národní zemědělské muzeum Praha výstavu o obalech s výstižným názvem „Od věku sloužím člověku“, koncem ledna 2013 zpřístupnilo volně navazující druhou část.

První „starší“ výstava se věnuje obalům z historického i současného pohledu, sleduje jejich funkce a správné nakládání s nimi jako s případným odpadem. Díky naprosto nové a originální koncepci dává výstava zážitek plný zábavy a poučení. Tradiční školometský systém záplavy informací a uličky plné vitrín jsou nahrazeny interaktivním prostorem. Návštěvníci se v sále orientují pomocí nápadité grafiky, pod kterou jsou podepsáni výtvarníci D. Böhm a J. Franta, a která kryje většinu stěn i jednotlivých boxů. Právě boxy, do kterých je možné vstoupit, nahradily tradiční systém vitrín a umožní zájemcům doslova do výstavy vejít. V boxech jsou umístěny nejenom exponáty, ale i různé interaktivní prvky umožňující získávat informace zábavnou formou. Návštěvník tedy pozná životní cyklus obalu od výroby, použití, správného vytřídění až po jejich recyklaci, seznámí se s historickým vývojem obalů v různých dobách a v odlišných i netradičních prostředích.

Druhá rozšiřující část výstavy (umístěná v protilehlém sále) sleduje potravinářské obaly v historickém kontextu. Výstavní plocha přítomné v dobrém slova smyslu úplně pohltí. Prochází mezi obaly z papíru, kovu, tkanin, plastů, skla, dřeva, keramiky, nechýbí ani obaly požitelné – prohlídka pokračuje vývojovým přehledem obalů jednotlivých potravinářských produktů – cukru a cukrovinek, mléčných výrobků, pekařských výrobků a surovin, pochutin a ochucovadel, tuků, konzervované zeleniny a ovoce, čaje a kávy, vína, piva, lihovin, minerálek a sodovek. „Pamětníci“ vystavených obalů se rozzáří nad příjemnými vzpomínkami z dětství a mládí.

A vystavovatel přidává odborné informace. „Již od pradávna se člověk snažil, aby mu potrava co nejdéle bez úhony vydržela a mohl ji zároveň přenášet. K jejímu uchování zprvu využíval to, co viděl kolem sebe, například trávu, listy, škeble, lastury, vydlabané tykve. Později primitivní dřevěné nádoby nebo nádoby vytvořené spletením travin, proutí či sešité kožešiny. Pokrok představovala až výroba keramiky. Zpočátku byly tyto nádoby modelovány ručně a napodobovaly přírodní nádoby z tykvi a proutí.

Druhé a tvarové rozšíření používaných obalů šlo souběžně s lidským pokrokem. Významný moment představuje zdokonalení konzervačních postupů od konce 18. století a rozvoj obchodu s konzervovanými potravinami. Také výroba potravin průmyslovou cestou od druhé poloviny 19. století si vyžádala rychlý rozvoj a inovaci obalů. Průmyslové podniky potřebovaly velké množství papírových, kovových (plechových) a skleněných obalů, do kterých balily svoje výrobky. Mezi dvěma světovými válkami byl zřetelný nárůst v používání skleněných obalů, i když plechové konzervy stále představovaly velmi silnou konkurenci. Ve 2. polovině 20. století se do popředí začaly dostávat plasty, které dodnes v obalové technice v potravinářství víceméně dominují.

Popisované expozice v NZM Praha jsou součástí dlouhodobého výstavního projektu o historii obalové techniky, transportu potravin a recyklaci obalů. Výstava je součástí školního vzdělávacího programu společnosti EKO-KOM.

Zahradnický slovník naučný – sleva (mírně poškozené desky)

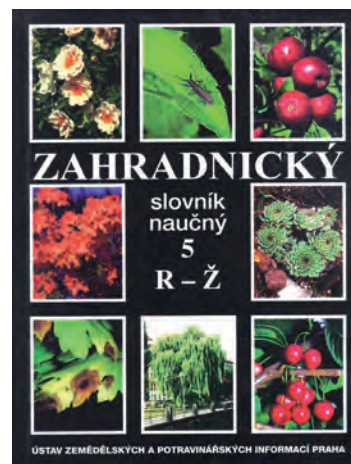
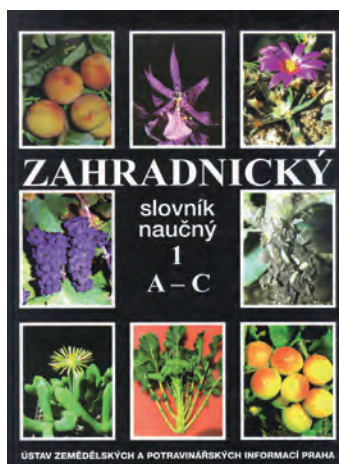
	cena původní	po slevě
Celý komplet (díly 1 až 5)	1780 Kč	800 Kč
1. díl A – C	295 Kč	165 Kč
2. díl Č – H	345 Kč	193 Kč
3. díl CH – M	385 Kč	200 Kč
4. díl N – Q	425 Kč	200 Kč
5. díl R – Ž	650 Kč	200 Kč

Objednávky prostřednictvím
internetového knihkupectví

www.agronavigator.cz/knihkupectvi

popř. e-mailem: odbyt@uzei.cz, telefonicky: 222 000 530
nebo písemně na adrese:

ÚZEI, Mánesova 75, 120 56 Praha 2

NOVINKY Z VĚDY A VÝZKUMU

Vliv fortifikace mléka rostlinnými bioaktivními látkami na růst bifidobakterií

Byla zkoumána schopnost rodu *Bifidobacterium* prokysat mléčné substráty obohacené o bioaktivní látky rostlinného původu.

Celkem bylo testováno 15 kmenů bifidobakterií. Mléko bylo obohaceno o omega-3-polynenasycené mastné kyseliny, pupalkový olej v sušené formě, sojové mléko, sladový výtažek a pšeničné klíčky. Po proběhlé fermentaci substrátů byla hodnocena denzita bifidobakterií, aktivní kyselost, obsah organických kyselin a senzorické vlastnosti prokysaných obohacených mlék. Přídavek bioaktivních látek neměl inhibiční vliv na denzitu mikroorganismů, naopak v některých případech došlo k navýšení počtů mikroorganismů oproti mléčnému substrátu. Vliv přídavku sladového výtažku se pozitivně projevil na aktivní kyselosti i ve změně poměru kyselina mléčná a octová ve prospěch kyseliny mléčné a senzorických vlastnostech fermentovaného mléka, které byly hodnoceny jako nejlepší.

Vyšetřování vodních parazitů na rybách

Byly objasněny buněčné složky a mechanismy, které hrají roli při průniku myxozoi – tenkých vodních parazitů – zodpovědných za choroby komerčně významných ryb.

Myxozoa jsou jednoduché tenké mořské organismy – paraziti – zodpovědné za choroby komerčně významných ryb. Vznikají ze spor bez oplodňování a zahrnují širokou škálu druhů napadajících ryby. Na výzkumu podporovaném Research Information Centre se zúčastnili výzkumníci z České republiky, Španělska a Velké Británie, kteří úspěšně identifikovali buněčné složky a mechanismy, které hrají roli při průniku myxozoi. Výsledky studie, které byly publikovány a časopisu PLoS ONE, objasňují spontánní pohyblivost pronikajících stádií myxozoi a jejich reprodukční proces.

Nebezpečí bakteriální kroužkovitosti bramboru stoupá

Napadené partie sadby byly nalezeny v Nizozemsku a ve Walesu, nebezpečí šíření hrozí zejména z Polska.

Nebezpečí, že se spolu s bramborami „obchoduje“ i obávaná karanténní choroba bakteriální kroužkovitost, v Evropě stále hrozí. Jak oznámil odborný list Agrarisch Dagblad, koncem loňského roku potvrdily nizozemské úřady napadení partie sadby odrůdy 'Melody'. Partie pocházela z jihozápadního Nizozemska a byla distribuována do 20 podniků v celé zemi. Také ve Walesu byla nalezena podezřelá partie konzumních brambor, která pocházela z Polska. Proto i v jiných zemích varují experti před přenosem nebezpečné karanténní choroby polskými bramborami. V Polsku se totiž používá jen 12 % certifikované sadby. Při obchodování přes hranice to však znamená pro pěstitele brambor velké nebezpečí. Patogen se na plochy může dostávat např. odpadem ze zpracování brambor.

Více CO₂, nižší výnosy?

Stagnující výnosy především pšenice a rýže jsou podle švédských vědců mimo jiné způsobeny stoupajícím obsahem CO₂ v ovzduší.

Dosud se pěstitelé domnívali, že stoupající obsah CO₂ v atmosféře zlepšuje výnosy. Studie University Göteborg však nyní ukázala zcela odlišné výsledky. Pšenice sice při vyšší koncentraci CO₂ v ovzduší poskytuje vyšší výnosy, klesá však také obsah proteinů. Tím ztrácí pšenice důležitý ukazatel kvality. Podle vědců je příčinou skutečnost, že přibývajícím obsahem uhlíku v ovzduší má negativní vliv na schopnost rostlin přijímat dusík. Také vědci z Ústavu Maxe Plancka v Postupimi a University Postupim zjistili negativní vliv stoupajícího obsahu CO₂. Podle jejich výzkumů bude šlechtitelský úspěch v podobě krátkostebelných odrůd pšenice a rýže podlomen, protože CO₂ vykazuje podobný vliv jako růstový hormon kyselina gibberelová, a proto povede opět k prodlužování stébel.

Nulový nárůst výnosů je celosvětový problém, jak ukázaly výnosové mapy univerzit Minnesota a Montreal. Podle nich sice v letech 1961 až 2008 v téměř všech regionech výnosy nejvýznamnějších zemědělských kultur (kukuřice, rýže, pšenice a sóji) stouply, avšak v posledních letech vykázaly na 24 až 39 % ploch stagnující nebo klesající výnosy. To je na povážnou předehled s ohledem na zajištění obživy, protože nejvíce postiženy jsou pšenice a rýže, které mají pro lidskou výživu velký význam, zdůrazňují vědci. Kromě toho stagnují výnosy především v Indii a Číně. U kukuřice a sóji, které nacházejí uplatnění většinou ve výživě zvířat nebo ve výrobě bioenergie, byl efekt nižší.

Projekt EU k zlepšení kvality osiva

Projekt EcoSeed je zaměřen na vliv klimatických změn a podmínek skladování na vlastnosti osiva.

Možnosti zlepšení kvality osiva kulturních i planě rostoucích rostlin hledají vědci z celé Evropy v rámci nového projektu EcoSeed, který je koordinován Universitou Innsbruck.

Podle vědců mělo by být objasněno, jaké důsledky má klimatickými změnami podmíněný stres ze sucha a z horka mateřských rostlin na klíčivost, životaschopnost, dormanci a vcházivost osiva. Kromě toho chtějí testováním semen ječmene, slunečnice, zelí a huseníčku analyzovat, jak určité podmínky skladování, jako např. teplota, vlhkost a změna obsahu kyslíku v ovzduší, působí na kvalitu osiva. Ročně je obrovské množství osiva znehodnoceno v důsledku klimatických změn a špatným skladováním do té míry, že je dále nepoužitelné. Biochemické, biofyzikální a molekulární mechanismy probíhající v mateřské rostlině a v semeni, které určují kvalitu osiva, však zatím ještě nejsou zcela objasněny. Jejich výzkum je významným přínosem k zajištění obživy a v případě planě rostoucích rostlin také k udržení biodiverzity.

ČASNĚ JARNÍ

Brzy na jaře je čas sbírat listy, které nemají plně vyvinutá mechanická pletiva a jsou křehké, jsou chutnější.

V některých zemích je dosud tradice sbírat jarní bylinky, místní sběračky vyrazí do přírody s nožem a igelitovou taškou. U nás, pokud je mírná zima, můžeme velmi časně zjara nasbírat známý zahradní plevel **ptačinec prostřední** (*Stellaria media* agg.), známý jako „žabinec“ nebo na často sekaných trávnicích sedmikrásku obecnou (chudobku). U ptačince prostředního botanikové rozlišují pět druhů, u nás rostou tři, jednoletky nebo dvouletky. **Ptačinec bledý** (*S. pallida*) je celý světlý a většinou má květy bez koruny. Roste na písčitých půdách, na okrajích cest, v parcích, někdy spolu s pravým ptačincem prostředním (*S. media* s. str.). Při rozlišování ptačince prostředního a **ptačince přehlíženého** (*S. neglecta*) rozhoduje velikost semen a počet tyčinek v květu. Jinak se od sebe liší především stanovišti. Ptačinec přehlížený roste v lužních lesích a na podobných stanovištích. Ale ptačinec prostřední, to je rostlina kypřených a volných ploch, půd bohatých na dusík, roste v zahradách a podobných místech. Dnes je to kosmopolitní plevel. Např. v Indii se používá jako zelenina. Celý rok dává mladé výhonky, je křehký, hodí se do salátů, polévek, nádivek, pomazánek. Chuť má málo výraznou, ale je to téměř celoročně dosažitelný zdroj vitamínu C.

Světlomilná trvalka **sedmikráska obecná** (*Bellis perennis*) se ve středověku používala jako léčivka. Pro malou účinnost se ale jako léčivka přestala používat. Sbíraly se především květní úbory a používaly se jako protizánětlivé k omývání při vyrážkách a kožních zánětech. Čerstvě rozdrcené listy se používaly na rány, podobně jako jitrocel kopinatý. Pití nálevu (tj. po přelití horkou vodou) z květenství usnadňuje odkašlávání. V Anglii se kolem roku 1500 pěstovala jako bylina do salátů a polévek. Také se přidávala do směsí špenátových rostlin a omelet. Časně zjara se sbírá celá listová růžice i s poupaty na salát s cibulí a olejem, ochucený citronovou šťávou, solí a pepřem. Také se přidává do bramborového salátu, bylinkových másel a tvarohových pomazánek. Květenství se používá na ozdobu jídel.

A recept na sedmikráskovou polévku: připravit míchaná vejčička; na talíř na míchaná vejčička nasypat hrst posekaných listů a květenství, sekanou cibulku nebo pažitku a přelit polévkou. Sedmikráska je tedy v tomto případě jen přídatek pro ozvláštnění chuti a vzhledu.

První jarní bylinky se používají především na tradiční velikonoční pokrmy. Na Zelený čtvrtek by to měla být jarní polévka s kopřivami, špenátem, petrželkou nebo jinými čerstvými bylinkami. Sbíralo se to, co už mělo lístky a bylo jedlé. K takovým receptům patří např. **polévka ze zelených bylinek:** mladé listy popence (*Glechoma hederacea*), řebříčku (*Achillea millefolium*), různých druhů planých jahod (*Fragaria* sp.), violky vonné (*Viola odorata*), sedmikrásky obecné, čekanky (*Cichorium intybus*), kmínu (*Carum carvi*) a pro zvýraznění chuti petrželka a mladá cibulka. Listy se dobře promyjí, natr-

hají na menší kousky, přidají se do vývaru (masového, zeleninového nebo hrachové polévky) a povaří se 10 minut. Pak se polévka přecedí, bylinky se posekají, vrátí do polévky a nakonec se do vařící polévky vmíchají žloutky rozmíchané ve sladké smetaně s trochou mouky. Pak se přidá máslo a muškátový květ pro chuť. Podává se s opečenou houskou. Bylinkové složení polévky záleží na dostupnosti materiálu, ve směsi mohou být také kerblík třebule (*Anthriscus cerefolium*) vonící anýzem, špenát, pampeliška.

Na Bílou sobotu patří tradiční velikonoční nádivka s mladými kopřivami (*Urtica dioica*) nebo jinými jarními bylinkami např. kontryhelem (*Alchemilla*). Do **nádivky** patří: starší rohlíky, vejce, uzené nebo vepřové maso, sůl, petrželka, mladé kopřivy, omastek na vymazání pekáčku (poměr surovin je na 1 rohlík, 25 g uzeného a 2 vejce). Z uvedených rostlin se nejvíce používá **kopřiva dvoudomá** (*Urtica dioica*), výhonky a mladé listy se sbírají v dubnu až květnu. Aby se rozložily dráždivé látky z trichomů, používají se zásadně tepelně upravené (aspoň spařené 80°C). Kopřiva dvoudomá je trvalka s dlouhými oddenky, která původně rostla v lužních a suťových lesech, kde půda obsahuje přirozeně zvýšený obsah dusíku. Jako nitrofilní rostlina se díky lidem rozšířila všude, kde je půda dusíkem bohatá (dokonce i do hor). Dnes roste v akátních, u silnic, na rumištích a podobných místech. Často její porost prozradí místo, kde např. měl letní tábor toalety. Právě na takto přehnojených místech není vhodné kopřivy na jídlo sbírat.

V jižnějších krajích – v Maďarsku a Středozemí můžeme potkat poddruh, který se od naší kopřivy liší mnohem větším množstvím žahavých trichomů na rubu listů, obvykle žlutavě zbarvených. Další naše kopřiva, **kopřiva žahavka** (*Urtica urens*) je jednoletka, obvykle 40 cm vysoká. Je žhavější než kopřiva dvoudomá, roste v teplejších oblastech jako plevel na polích (v okopaninách), na zahrádkách, rumištích, na návsích. Také její nejmladší listy je možné po spaření používat, přidat např. do polévky.

Také **řebříček obecný** (*Achillea millefolium*) se sbírá dřív, než začne růst stonek, obvykle v dubnu až květnu. Jeho listy jsou nahořklé, a proto se přidávají jen v malém množství k jiným bylinkám do jarních polévek a omelet. Je to celá skupina druhů, které se liší ploidií a jsou si velmi podobné. Liší se hustotou odění, barvou květů, členěním listů a dalšími znaky. K určení je nutné prohlédnout vždy několik rostlin z populace. Jsou u nich známy také rozdíly v obsahu silic, tedy i v chuti.

Podobně problematické je určování **kontryhelů** (*Alchemilla*), kterých je u nás kolem 20 druhů. Běžnější z nich jsou tak dva až tři, k určování je nutné hledat dobře vyvinuté jedince a prohlížet chlupatost květů, jejich stopek a detaily na lístech. Listy se sbírají před květem a pro obsah vitamínů

a tříslavin (podporují trávení) se přidávají do polévek, ale také do **pomazánky**: 6 lžic sekaných bylinek (kontryhel, pažitka, petrželka, bedrník, pampeliška), tvaroh, máslo, sekané ořechy, cibule, česnek, sůl.

To s jahodníky (*Fragaria*) je to jednodušší. U nás rostou tři druhy, dva z nich se dají odlišit až v době květu (**jahodník obecný** *F. vesca*, **jahodník truskavec** *F. moschata*). Jejich listy se samozřejmě sbírají, dokud rostlina nekvete a přidávají se do polévek a omelet. K poznání je jen **jahodník trávence** *F. viridis*, kde na konci lístku je střední zub nápadně drobnější. Violky jsou také obtížně určovatelné, ale **violka vonná** (*Viola odorata*) se od ostatních liší i tvarem listů, které jsou poměrně široké. A hlavně se sbírá v době květu, i celá kvetoucí nať. Přidává se do polévek, omelet a salátů, květy se např. nakládají do octa, aby byl voňavý.

Málo obvyklé je u nás použití mladých listů **plicníku tmavého a lékařského** (*Pulmonaria obscura*, *P. officinalis*), které

se sbírají v březnu až květnu na jarní saláty, do bylinkových polévek a tvarohové pomazánky. U nás je plicník znám jako léčivka pro usnadnění odkašlávání. Ve středověké Anglii byl ale plicník i pěstován pro listy jako zelenina. Také bedrníky patří k zapomenutým jarním bylinám – **bedrník obecný** (*Pimpinella saxifraga*) a **bedrník větší** (*P. major*). Jejich listy se sbíraly v březnu až květnu a přidávaly se do polévek, salátů atd. Patří do čeledi miříkovitých (*Apiaceae*), u kterých je nutné být opatrný na záměnu rostlin.

Neznalost rostlin bývá nebezpečná, k případům z období nouze patří použití **orseje jarního** (*Ficaria verna*). Některé rostliny mají v paždí listů malé hlízkové. Ty byly považovány za „obilí spadlé z nebe“ a přidávány do chleba. Přitom celá rostlina orseje je jedovatá. Citliví lidé mohou mít už při práci s orsejem záněty kůže. Po požití se objevují záněty sliznice ústní, žaludeční a střevní potíže, závratě, křeče, zánět ledvin.

RNDr. Jana Möllerová, Praha

KAREL HOLÝ

„Pěstování travních semen jest u nás dosud v začátcích a dr. Holý poskytl první skvělý příklad úspěchu, a to u trav, jichž kultura na semeno jest nejobtížnější. On však stále hledal nové směry ve způsobu pěstování, sklízne

i čistění a zejména jeho způsob sklízne a sušení na poli v malých kupičkách čili panenkách jest výborný a podmiňuje zdar pěstování travních semen. Kromě trav věnoval pozornost také jetelovinám a znám jest zejména jako pěstitel jetele vytrvalého a jetele nitkovitého, které oba u nás první zavedl. Avšak i ostatním motýlkovitým pícninám se věnoval a zejména v poslední době pěstuje a propaguje štirovník obecný a různé vikve...“

Prohlubující se poznání si v zemědělství, stejně jako v jiných oblastech lidské činnosti, postupně vynucovalo hlubší a také užší specializaci vědeckých i pedagogických pracovníků. Vzdor tomu se setkáváme s osobnostmi, pro které byl jeden obor málo a je i těžko rozhodnout, který vlastně preferovaly, který byl pro ně ten hlavní.

Takovým byl i Karel Holý. Jeho kolega v pedagogickém sboru Vysoké školy zemědělské v Brně (v letech 1926–1935) profesor František Chmelař (1891–1971), specialista na

Uplyne 65 let od úmrtí významné osobnosti

F. Chmelař, 1925

roślinnou výrobu a zušlechťování rostlin, oceňuje Holého mimořádný přínos travinářství, lukařství, pastvinářství. Jeho následovník v čele katedry ekonomiky a organizace téže školy prof. František Lom (1901–1985) navíc připomíná (1948) jeho „velké dílo zejména v organizaci zemědělského podniku, zemědělské politice, stejně jako ve výchově zemědělských inženýrů a ve spravově“. Na „své“ by si u profesora K. Holého nepochybně přišel i specialista na výživu a krmení hospodářských zvířat, možná i další.

Cesta k této jeho všestranné kvalifikaci byla poměrně jednoduchá a přímočará. Narodil 26. února 1865 ve Štěpánovicích u Klatov jako syn nájemce dvorů Štěpánovice a Vicenice, které patřily černínskému panství. Studoval reálku v Plzni, maturoval v roce 1882. Na to se stal posluchačem vyššího zemědělského ústavu v Děčíně-Libverdě, Po vojenské službě (jako dobrovolník sloužil 1 rok) a po jednoroční praxi na velkostatku v Řepíně u Mělníka se začal se svým otcem věnovat hospodaření na najatém majetku.

Ač dosahoval záhy dobrých výsledků, touha dosahovat ještě větších ho vedla na další studia. V roce 1899 odchází na proslavené zemědělské oddělení university v Halle n. S., vedené profesorem Dr. Juliem Kühnem (1825–1910). Zde také po exaktních fyziologických pokusech zpracoval svou disertační práci o škodlivém působení některých trav (kyselého sena) na výživu zvířat. Po její obhajobě mu byl v roce 1906 udělen titul doktora filosofie. (Práce v roce 1907 byla publikována v 18. sešitu Zpráv z fyziologické laboratoře a pokusné stanice hospodářského ústavu v Halle, redigovaném prof. Kühnem.)

V květnu roku 1907 byl za okresy Klatovy, Plánice a Nepomuk zvolen do říšské rady. Ve studijním roce 1908/09 se stal profesorem zemědělské spravovědy na hospodářské akademii v Táboře. Kromě vlastní výuky snažil se přispět k úpravám zemědělského školství, „aby plně vyhovovalo požadavkům doby“. Čas mu zabíraly i povinnosti poslance. Samozřejmě nechtěl šidit ani své odborné zájmy. Časová tíseň ho nakonec přivedla k rozhodnutí vzdát se v roce 1910 poslaneckého mandátu.

Po vzniku Vysoké školy zemědělské v Brně stal se 17. října 1919 členem jejího prvního pedagogického sboru a zůstal jím až do roku 1935. Přednášel zemědělskou ekonomiku, vedl ústav zemědělské ekonomiky – a v prvních letech také školní statek v Žabčicích. Ve studijním roce 1920/21 byl děkanem hospodářského odboru, v roce 1927/28 rektorem a 1928/29 prorektorem.

Po skončení pedagogické dráhy odešel na svůj statek do Švamberku u Českých Budějovic, na němž po rozparcelování dvora ve Štěpánovicích hospodařil již od roku 1924. Zde také ve věku 83 let, 13. září 1948, zemřel.

Zabýval se hlavně odvětvovou ekonomikou

Rovněž v tomto případě ponecháváme podrobnější hodnocení přínosu profesora Holého během vysokoškolského působení povolanějším. Pro orientaci připojíme jen několik základních obecnějších informací.

Profesor Holý byl ve stálém a bezprostředním styku se zemědělskou praxí, tedy se všemi problémy zemědělské výroby. Odtud také na jedné straně čerpal podněty ke své vědecké práci, na straně druhé mohl výsledky své teoretické práce hned aplikovat v praxi, ověřovat jejich platnost. Jako praktický hospodář měl na mysli celý podnik, usiloval o sladění všech

jeho prvků v harmonický, prosperující podnik. Na řešení této obsáhlé problematiky bylo třeba zřejmě více sil i času. Holý řešil především ústřední problém zemědělské výroby, tj. chov skotu a pěstování rostlin ve vztahu ke zvyšování intenzity hospodaření.

Chov skotu a jeho výživa byly již během jeho tábořského působení v popředí jeho zájmu. Nebylo zřejmě náhodou, že také někdejší „Táborák“ Dr. Sitenský světil zpracování tématu Krmení dobytka pro Hospodářský slovník naučný právě jemu, ačkoliv byli k dispozici další významní krmiváři. Jak prof. Holý prokazuje (HSN – II, Praha, 1909–637–639) studoval podrobně historii nauky o výživě a krmení hospodářských zvířat. Znal teorii senné hodnoty i její tvůrce, znal celou tu plejádu hlavně francouzských a německých badatelů, kteří přispěli k nezbytnému proniknutí chemie a posléze fyziologie do této nauky. Zvláště vysoko si ale cenil „korunovaného díla“ Julia Kühna, které poprvé vyšlo v roce 1861 pod názvem Die zweckmässigste Ernährung des Rindviehes (poslední dvanácté vydání v r. 1897), jímž si získal „nezměrných zásluh o krmení skotu – byl harcovníkem zavedení individuálního krmení dojnic a účelného krmení vůbec“.

Podle jeho názoru nauka o krmení hospodářských zvířat byla v té době (začátkem 20. století) již „vybudována na základech fyziologie výživy a opustila úplně dřívější empirickou cestu“. K dalšímu vývoji přispěl „epochálním“ přínosem O. J. Kellner (1851–1911). Poukázal totiž na rozdílnou „výrobní sílu“ strávených živin jednotlivých krmiv. „Provedl 78 jednotlivých exaktních krmných pokusů s typickými krmivy pomocí Pettenkoferova respiračního přístroje, kterými zjištěn obrát látek i energie u jednotlivých krmiv. Výsledek těchto pokusů jest ten, že nyní posuzujeme mnohem spolehlivěji výrobní hodnotu jednotlivých krmiv a že určitě víme – řečeno slovy samotného Kellnera –, že strávené živiny různých krmiv nejsou rovnocenné, nýbrž že účinkují různě dle odporu, které píceiny svému rozmělnění a vstřebání kladou. Práce se živinami spojená, obtížení zažívacích ústrojů, rozměr, v jakém píceiny v zažívacích ústrojích hnilobě podléhají, podmiňují daleko větší rozdíly účinku jednotlivých součástí skupin výživných látek, než jejich chemické složení.“

Holý kriticky analyzoval i vývoj výpočtu krmných dávek. Jeho vztah k praktickému krmení zvířat vycházel z názoru jeho slavného učitele prof. Kühna, který zdůrazňoval, že úkolem rozumného krmení je poskytovat pohotová krmiva v takovém množství a v takovém poměru, aby to vyhovovalo „nejenom potřebě zvířete a užitkovému účelu, nýbrž aby stejnoměrná a účelná výživa stala se hospodářsky možnou a co možná výnosnou“. (HSN, II – Ch – M, Praha, 1909 – s. 637–639)

Je zřejmé, že člověk s těmito znalostmi a názory sledoval problematiku praktického krmení ze zcela jiných úhlů. Škoda, že v tomto směru se nezachovalo víc. Pozornost si rozhodně zaslouží v roce 1933 vydaná pozoruhodná studie „Nová metoda hodnocení krmiv přímým vyjádřením množství produk-

ce mléka a její použití při správných odhadech užitné hodnoty hektarových sklizní pícnin (LOM, 1948). Z obecné ekonomické problematiky je citováno jeho dílo „Ekonomika zemědělských podniků a účetnictví z roku 1929“.

Průkopník pěstování semen a zušlechťování trav a pícnin

Jak je patrné ze slov prof. Dr. Chmelaře v úvodním odstavci, vybraném z medailonku k šedesátým narozeninám Dr. Karla Holého, hodnotí průkopnickou práci v oblasti pěstování semen a zušlechťování trav a pícnin. U nás, ale vlastně v celém Rakousku byl prvním, kdo začal se zušlechťováním trav na semeno ve větším měřítku. Tuto jeho roli mu přiznávali i pozdější čelní představitelé této oblasti. Např. Ing. Dr. Ladislav Brada (1896–1990) od r. 1923 pracovník (později vedoucí) známé výzkumné stanice travinářské v Rožnově pod Radhoštěm ho označuje za „průkopníka lukařství, pastvinářství a pěstování travních semen“. Jeho kolega Ing. Josef Demela (1897–1991) z téže stanice ho (1928), považuje za „našeho nejlepšího pracovníka v oboru lukařství“.

Jeho hlubší zájem o „pícní rostliny“ souvisí s jeho permanentním hledáním zdrojů a možností pokroku v zemědělském podniku od samotného mládí. Zřejmě i zde mu pomohl jeho pobyt v Halle, kde „podrobně a vědecky vnikl do jejich života a hodnoty pícní“. Jeho práce z té doby „O hodnotě francouzské ovsiny a srhy laločnaté“ a „O nejhlavnější příčině špatného a škodlivého účinku kyselých trav“ (disertační práce) vzbudily velký ohlas, „jsou citovány v moderní světové literatuře a daly podnět k tomu, že se věnovala větší pozornost krmné hodnotě trav“.

Dr. Holého ale nezajímala jen „vědecká stránka pícnin“, ale snažil vyšlechtit pro nás a vypěstovat ve velkém semena trav, které jsou sice velmi cenné, ale jichž semena v obchodě jsou špatná, anebo nejsou k dostání. Proslul jako pěstitel a šlechtitel kostravy červené, ovsíku žlutavého a lipnice úrodné. Semena těchto trav, které sám šlechtil, jsou hledána v celém světě a i z Ameriky docházejí objednávky, zejména pro kostravu čer-

venou výběžkatou. Kromě těchto trav pěstil také řadu jiných trav, jako psárku luční, lipnici luční, kostravu luční, pohánku hřebenitou a jiných více, vycházejí většinou z porostů, které sám si vyšlechl.

Na svém hospodářství po dlouhých pokusech vytvořil louky a pastviny, které se staly pak vzorem akcí lukařských a pastvinářských u nás, a to nejen složením, nýbrž i způsobem hnojení a v poslední době i umělým zavlažováním, prováděným umělým deštěm. Jeho zkušenosti z této oblasti uloženy jsou ve spisech Důležité traviny pro žirné pastviny a louky (Praha, 1913) a Praktické pokyny pro provádění zdařilého osevu trvalých pastvin a luk. (Tento spis vyšel v Časových spiscích ministerstva zemědělství v roce 1922.)

Profesor Holý žárlivě nestřežil výsledky své práce. Jak přiznává profesor Chmelař, stal se jeho rádcem a spolupracovníkem, když „začal propagovat pěstování travních semen a zejména, když zakládal pokusy ku vyšetření vhodných porostů pro moravské poměry pro louky a pastviny“. Akce tyto, které mají vnést přesný pokusný podklad pro naše pícninářství, Dr. Holý neobyčejně vítal a podporoval. Stejně ochotně se zúčastnil založení a pokusů výzkumné stanice pícninářské a travinářské v Rožnově pod Radhoštěm.

I když travinářství u něho jednoznačně dominovalo, docílil také v pěstování semen krmné řepy velmi pěkných úspěchů. Stálo by za to prostudovat jeho dílo i odkaz hlouběji, a to i z hlediska mezinárodního ohlasu. Nebylo určitě náhodou, že v roce 1924 byl spolu s tehdejšími rektorem Vysoké školy zemědělské Dr. J. Taufrem podle zprávy v příloze Zemědělské školství a výzkumnictví Československého zemědělce (roč. V., 126) jmenován „důstojníkem francouzského řádu za zásluhu o zemědělství (officier du mérite agricole)“. Pracoval i v Československé akademii zemědělské, v ekonomickém odboru, ale také například v mezioborové komisi pro řešení otázky pšeničné, v komisi pastvinářské apod.

**Ing. Josef Rozman, CSc.
Moravská Třebová**

Uplyne 270 let od narození významné osobnosti

JOSEPH GOTTFRIED MIKAN

Českolipský rodák u počátků univerzitního studia chemie

Praha byla na počátku osmnáctého století jen jedním z provinčních měst habsburské monarchie. Tomuto podřadnému významu odpovídalo i zaostávání pražské lékařské fakulty, do jejíhož okruhu působení spadala v té době také výuka chemie (lučby).

Ačkoliv podle studijního řádu z roku 1654 měl na lékařské fakultě jeden z pěti profesorů – řádný profesor botaniky – přednášet ve čtvrtém roce lékařského studia také o fyzice a chemii, zůstalo toto ustanovení pouze na papíře. Teprve roku 1740, tedy bezmála po sto letech, zavádí pražský rodák, profesor Jan Josef Antonín Scrinici (1697–1773) samostatné teoretické přednášky z experimentální fyziky

a chemie a svůj výklad doprovází chemickými pokusy – ovšem na vlastní náklady.

Dvorský dekret z roku 1747, obsahující nový studijní řád na univerzitě (zavádějící mimo jiné zvláštní profesuru „*materiae medicae et botanice*“) také nařizuje pražským lékárníkům oznamovat profesorovi chemie úkony, které budou ve svých farmaceutických laboratořích a přípravnách provádět. Ten potom vodil studenty na tato pracoviště, aby se seznámili s praktickou přípravou chemických léčiv.

V roce 1754 se stal studijním direktorem (státem jmenovaným dohlížitelem nad studijními záležitostmi) na pražské lékařské fakultě přívrženec jednoho z předních rádců císařovny Marie Terezie a tvůrce poměrně moderního uceleného systému státní zdravotní správy osvícence Gerharda van Swieten, irský lékař a profesor patologie Mac Neven O’Kelly ab Aghrim (1694–1787).

Za jeho působení se zvyšuje odborná úroveň fakulty a zlepšují se podmínky pro vědeckou práci profesorů. Přednáší zde řada odborníků, mezi které také patří chemik a botanik, doktor medicíny a filozofie, horlivý zastánce Lavoisierovy antiflogistické teorie hoření, zakladatel botanické zahrady v Praze i pražských hřbitovů mimo město, zdravotní rada (zavedl např. kontrolu prodeje jedovatých látek, minerálních vod, vína, piva i potravin) etc. Joseph Gottfried (Josef Bohumír) Mikan.

Tento německý lékař a přírodovědec se narodil v rodině ševce v roce 1743 v České Lípě. Po absolvování zdejšího augustiánského gymnázia se vzdělával na univerzitách v Praze, v Drážďanech a ve Vídni, nějaký čas pracoval jako lázeňský doktor v Teplicích, ale od roku 1773 působil nejdříve jako mimořádný a od 1. května 1775 jako historicky první řádný profesor chemie a botaniky na lékařské fakultě pražské univerzity – neuvěřitelných sedmatřicet let, do roku 1811 (zemřel v Praze roku 1814).

Ačkoliv požíval zvláštní přízně císaře Josefa II. a zastával významné akademické funkce (několikrát děkana a jeden rok rektora Karlo-Ferdinandovy university), teprve po deseti letech usilovné práce se mu konečně podařilo prosadit a zařídit první posluchačskou chemickou laboratoř v pražském Karolinu, aby nemusel pokusy svým studentům demonstrovat u sebe doma. I když podle zachovaných popisů je výraz chemická laboratoř velice nadnesený, byla i tato varianta laboratoře velkým pokrokem a zahájila novou éru vysokoškolského vyučování chemie u nás.

Součástí teoretických přednášek se počínaje rokem 1786 stávají demonstrační pokusy, povinnou složkou výuky pak laboratorní praktika. Krátce před Mikanovým odchodem do výslužby ze zdravotních důvodů došlo k důležitému rozhodnutí: přednášky a cvičení z chemie byly odděleny od studia botaniky a dvorským dekretem z roku 1810 bylo nařízeno, aby byly konány po celý studijní rok.

Závěrem snad ještě dovětek k osobě tohoto dnes již téměř neznámého typického představitele tehdejší oficiální vědecké inteligence. Po rakouském finančním krachu v roce 1811 přichází univerzitní profesor Med. Dr. J. G. Mikan o poslední úspory, a tak jeho jediným hmotným jměním, které po něm zůstalo, je čtyřicet let budovaná vědecká knihovna o 5 000 svazcích, nejhodnotnější soukromá vědecká knihovna své doby v Čechách. Nakonec i ta byla prodána ve veřejné dražbě jeho synem...

Dr. Bohumil Tesařík, Kaznějov

Johann Mikan

Celým jménem Johann Christian Mikan se narodil 5. prosince 1769 v Teplicích v rodině tamního lázeňského lékaře Josepha Gottfrieda Mikana. Po vzoru svého otce byl lékařem, botanikem, entomologem a profesorem všeobecné přírodovědy na pražské univerzitě. Velkou pozornost věnoval univerzitní botanické zahradě, v letech 1811–26 byl jejím ředitelem. Nechal zvětšit a dostavět skleníky, kde pěstoval nové tropické a jihoafrické (kapské) rostliny, vysadil do zahrady také řadu alpských a horských druhů rostlin. Právě v jeho době se zvýšil počet druhů pěstovaných v botanické zahradě na 10 tisíc.

Podnikal časté entomologické a botanické výpravy po českých horách, v roce 1811 zavítal při studijní cestě na Maltu, Baleáry a do Španělska, především se však v roce 1817 zúčastnil jako botanik společně s Johannem E. Pohlem a dalšími přírodovědci rakouské vědecké výpravy do Brazílie. Právě na této cestě popsal řadu nových druhů rostlin, zapsal se dosti výrazně do dějin jihoamerické botaniky. Sběry z této expedice byly uloženy ve Vídni. Z jeho odborného díla jmenujme *Monographia Bombyliorum Bohemiae* (1796), *Entomologische Beobachtungen, Berichtigungen und Entdeckungen* (1797) a především několikasvazkové dílo *Delectus Florae et Faunae Brasiliensis* (1820–25, autorem litografií je patrně valtický Ferdinand Lucas Bauer). J. Mikan zemřel 24. 12. 1844 v Praze.

V botanické literatuře se jeho jméno uvádí ve tvaru J. C. MIKAN. Jím popsané druhy jsou například *Dichorisandra thyrsiflora*, *Echites tenuifolius*, *Oxalis daphniformis*, *Paspalum suffultum*, *Passiflora amethystina*. Na počest obou Mikanů pojmenoval Carl Ludwig von Willdenow v roce 1803 rod *Mikania Willd.*, *Asteraceae*, řada rostlin po nich nese druhové jméno (tedy především po J. C. Mikanovi), např. *Acacia mikanii* Benth., *Cocos mikaniana* Mart., *Erythroxylum mikanii* Peyr., *Eugenia mikaniana* DC., *Schilleria mikaniana* Kunth aj.

Zdroj: Lidovky.cz

OBSAH

Zapomínat se nemá.....	1
Uplatnění e-learningu na střední škole.....	3
Zapamätat sa dá aj na báze protikladov.....	4
Projekt vstoupil do druhé fáze	5
Informační servis.....	6
Ekologické potraviny a nápoje	7
Partnerství škol.....	7
Literárna súťaž ku „Svetovému dni potravín“	8
Český Program rozvoje venkova	9
Nejlepší žáci v oboru tesař	9
„O nejlepší bratislavský rožok“	11
Nová publikácia „Poradca podnikateľa vo vidieckej turistike a agroturistike“	12
Od věku sloužím člověku	13
Nabídka pětidílného Zahradnického slovníku	13
Novinky z vědy a výzkumu.....	14
Časné jarní	15
Karel Holý.....	16
Joseph Gottfried Mikan.....	18

REDAKČNÍ RADA

Mgr. Tatiana **Belová**, SPPK Bratislava
PaedDr. Mária **Benedikovičová**, MP SR Bratislava
Mgr. Otakar **Březina**, Česká zemědělská akademie Humpolec
Ing. Ludmila **Gočálová**, MZe ČR Praha
Ing. Petr **Hienl**, ÚZEI Praha
PhDr. Aleš **Hradečný**, Praha
Ing. Zorka **Husová**, Národní ústav pro vzdělávání Praha
Ing. Marcela **Chrenková**, SPU Nitra
Ing. Ludmila **Kováčiková**, Agroinštitút Nitra
Ing. Emil **Kříž**, Ph.D., IVP ČZU Praha
doc. PhDr. Dana **Linhartová**, CSc., ICV MENDELU Brno
Ing. Miroslav **Maxon**, SPPK Bratislava
Ing. Mária **Múdra**, ZSŠP Rakovice
PaedDr. Anna **Sandanusová**, Ph.D., UKF Nitra
Ing. Václav **Stránský**, MZe ČR Praha
Ing. Vladimír **Vnuk**, Agentúra pre rozvoj vidieka Nitra

K ilustraci na obálce: Ruční nářadí se k sázení lesních stromků využívá i v dnešní době. Jedním z nich je i sazák lesnický – speciální nářadí s kovovým ostrím pro zalesňování v těžkých a kamenitých půdách (černobílý obrázek).

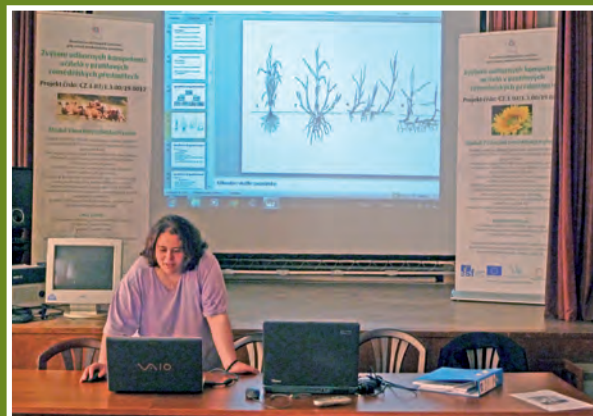
Rýhový zalesňovací stroj RZS-2 (barevný obrázek) je určen k mechanizované výsadbě prostokořenných a krytokořenných sazenic lesních dřevin na pasečných plochách zbavených těžebních zbytků a s výškou pařezů do světlé výšky traktoru. Energetickým prostředkem pro rýhový zalesňovací stroj jsou zemědělské traktory s přední hnanou nápravou a výkonem motoru od 50 kW nebo speciální lesní traktor LKT 81. Obsluha stroje je tvořena řidičem traktoru a jedním nebo dvěma sazeči, kteří se v práci na stroji navzájem střídají a současně provádí kontrolu výsadby.

Kresby Jiřího Buchty

CONTENTS

We shouldn't forget... In memory of significant personalities having passed away a long time ago or quite recently.....	1
Use of e-learning at secondary schools	3
We can remember even things based on contradictions Techniques to develop professional skills.....	4
The project aiming to increase professional competence of teachers has entered into its second phase	5
Information service Representation of the European Commission	6
Organic foods and beverages	7
Partnership of schools A project financed in the frame of the Comenius exchange programme	7
Literary competition on the occasion of the World Food Day....	8
The Czech Rural Development Programme got a thrashing at the Brussels summit An information column of Agricultural Chamber of the CR	9
For fourth time, the best apprentices in carpentry are from Jaroměř	9
A secondary vocational school was awarded in the international competition „The Best Roll in Bratislava“	11
Guide for entrepreneurs in rural tourism and agrotourism Information on a new publication.....	12
„I have been serving humanity from time immemorial“ You are invited to the exposition about packages held in The National Agricultural Museum.....	13
We can offer you a five-volume encyclopedia of gardening	13
News from science and research.....	14
Early spring weeds Spring weeds that are fit for consumption.....	15
Karel Holý – prominent personality of agricultural education.....	16
Joseph Gottfried Mikan A native man from Česká Lípa at the beginning of university studies of chemistry	18

PROJEKT ZVÝŠENÍ ODBORNÝCH KOMPETENCÍ str. 5

OD VĚKU SLOUŽÍM ČLOVĚKU – pozvánka do NZM str. 13

Agroinštitút Nitra
štátny podnik

Časopis vydávají

Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Mánesova 75, 120 56 Praha 2
Agroinštitút, Akademická 4, 949 01 Nitra

Adresy redakcí

ÚZEI, Mánesova 75, 120 56 Praha 2
tel.: 222 000 439, e-mail: krajickova.alena@uzei.cz
Redaktorka: Ing. Alena Krajíčková

Agroinštitút, Akademická 4, 949 01 Nitra
tel.: 037/7721802, 107, fax: 037/7721742, e-mail: horvathova@agroinstitut.sk
Redaktorka: Ing. Zuzana Horváthová

www.zemedelskaskola.cz

Časopis vychází 10× ročně (září – červen), cena výtisku je 20 Kč, roční předplatné 200 Kč
Objednávky časopisu zajišťuje česká redakce a slovenská redakce na svých adresách
Sazba a tisk ÚZEI Praha

47816 ISSN 0044-3875 (Print), ISSN 1803-8271 (Online)

